

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

2020 M. VEIKLOS ATASKAITA

2021 m. kovo 4 d. Nr. 8D-68

VADOVO ŽODIS

Žemės ūkio sektoriams 2020 m. buvo ne mažiau spalvingi – pelningi arba nuostolingi. Sustingusi bendroji rinka laukia pandemijos pabaigos – vieni rengiasi atsinaujinti, kitiems nerimą kelią Europos žaliojo kurso tikslai, tačiau aišku viena, kad jos pasekmės paliks žymę ir žemės ūkio bei maisto gamybos sektoriuje.

2020-aisiais kaimo vietovėse baigtas nuosavybės teisių į turėtą žemę atkūrimas. Liko tik keletas miestų, kuriuose šį procesą planuojama baigti šiemet. Praėjusieji metai įsimintini ir dėl intensyvių, tačiau nevaisingų derybų su Europos Komisija dėl bendrosios žemės ūkio politikos 2021–2027 m. laikotarpio sąlygų bei finansavimo.

Vienas iš svarbiausių Žemės ūkio ministerijos tikslų – padėti ūkininkams gerinti veiklą, prisitaikyti prie besikeičiančių sąlygų. Daug dėmesio skirta didinti mažų ir vidutinių ūkių konkurencingumą, stiprinti ūkininkų derybines galias, skatinti žemės ūkio kooperatyvų plėtrą. Siekdama padėti nuo pandemijos nukentėjusiems ūkiams, ministerija inicijavo naują lengvatinių paskolų teikimo priemonę: padidintas finansinių paslaugų prieinamumas ir sudarytos lengvesnės skolinimosi sąlygos, daliai ūkių leidžiama tęsti veiklą, išsaugoti darbo vietas. Patobulinus ūkininkų gyvūnų ir pasėlių draudimo sistemą, daugėja apsidraudusių ūkininkų.

Žemės ūkis modernėja, į jį vis sparčiau skverbiasi mokslo pažanga. Skaitmenizavimo technologijos atveria naujas žemės ūkio įmonių valdymo galimybes. Palydoviniai duomenys jau leidžia stebėti ir siekti pasėlių gerinimo, nustatyti žemės ar vandens kokybę bei poreikį, tvariai naudoti trąšas taikant tikslųjį tręšimą, o sudaromi tręšimo žemėlapiai pasitelkiami saugant dirvožemio savybes.

Naujų pastangų diktuoja ir klimato kaita – staigus kritulių mažėjimas ar jų gausa, kenkėjų bei ligų protrūkiai, todėl būtina ieškoti naujų sprendimų ir juos įdiegti, investuoti į rizikos priemonių valdymą kuriančią aukštesnę pridėtinę vertę.

Besikeičiantys vartotojų poreikiai skatina ypatingą dėmesį skirti kokybiškam vietiniam maistui ir ypač trumposioms maisto tiekimo grandinėms. Didelio populiarumo sulaukusią paramą tiekti ekologišką ir nacionalinės kokybės produkciją darželiams planuojama skirti ir ateityje. Optimizmo suteikia, kad trumposiose maisto tiekimo grandinėse norinčiųjų dalyvauti ūkininkų ir jų produktų vartotojų nuolat didėja. Palyginus su 2019 m., pernai skirta parama pasinaudojo dvigubai daugiau pareiškėjų. Sieksime, kad dar didesniai skaičiai lietuviškų produktų pavadinimų būtų suteiktos ES saugomos geografinės ar kilmės vietos nuorodos, taip pat atnaujinsime pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų produktų ženklumą.

2021 m. bus kupini įvairių iššūkių, todėl esame atviri naujovėms ir neišvengiamiems pokyčiams. Žemės ūkio ministerija siekia augti pati ir padėti augti kitiems!

Žemės ūkio ministras

Kęstutis Navickas

STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

2020 m. pasaulį užklupusi COVID-19 pandemija itin smarkiai paveikė viso pasaulio vystymąsi. Pandemija žemės ūkyje vienu metu ženkliai sumažino investicinę grąžą, sutrikdė gamybos veiksmų ir žemės ūkio produkcijos tiekimo grandines. Žemės ūkio ministerija (ŽŪM), siekdama pagelbėti žemdirbiams sumažinti pandemijos padarinius, pasiūlė žemės ūkio sektoriaus atstovams įvairaus formato pagalbą, visų pirma, susijusią su finansinių nuostolių sušvelninimu. Pagrindinis valstybės pagalbos tikslas buvo sektoriaus subjektų likvidumo išsaugojimas ir sustiprinimas. Valstybės pagalbos sulaukė pieno gamintojai, gyvulių augintojai, kiaušinių, vištienos, kiaulininkystės, daržininkystės ūkiai. Ūkiams buvo siūlomos įvairios finansinės priemonės: lengvatinės paskolos, paskolų palūkanų dengimas, garantinės įmokos už paskolas kompensavimas, parama investicijoms. Buvo taikomos ir administracinės lengvatos – patikrų sumažinimas, avansinių mokėjimų padidinimas iki 80 proc., papildomi šaukimai verslo plėtrai kaimo vietovėse.

2020 m. svarbūs Lietuvos žemės ūkiui ir dėl Europos Sąjungos (ES) bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) ateities po 2020 m. derybų – teisės aktų projektuose siekiama, kad ateityje BŽŪP būtų orientuota į rezultatus. 2020 m. spalį ES Tarybai patvirtinus bendrąjį požiūrį dėl BŽŪP reformos dokumentų rinkinio, buvo suteiktas mandatas pradėti derybas su Europos Parlamentu. 2020 m. pabaigoje pradėtoje trišalėje tarpinstitucinėse derybose bus siekiama kuo spartesnio politinio susitarimo tarp ES Tarybos ir Europos Parlamento dėl BŽŪP reformos paketo norint užtikrinti aiškumą ir teisinį tikrumą tiek ūkininkams, tiek ir administruojančioms institucijoms. 2021–2022 m. laikotarpiu, kol įsigalios BŽŪP reforma, bus taikomas 2020 m. pabaigoje patvirtintas BŽŪP pereinamojo laikotarpio reglamentas. EK komunikate „Europos žaliasis kursas“ numatyta strategija – atsakas į klimato pokyčius ir rimtus aplinkos iššūkius (ja siekiama iki 2050 m. sukurti klimatui neutralią, efektyviai išteklius naudojančią ir konkurencingą ES ekonomiką). Komunikate minima „Nuo ūkio iki stalo“ strategija, o BŽŪP ir Bendros žuvininkystės politikos priemonės yra nurodytos kaip pagrindinės, padedančios ūkininkams ir žvejams kovoti su klimato pokyčiais, saugoti aplinką, biologinę įvairovę, taip pat užtikrinančios tinkamą pajamų lygį.

Lietuvoje 2020 m. bendroji žemės ūkio produkcijos vertė, lyginant su 2019 m., padidėjo 5,3 proc. Preliminariais duomenimis, augalininkystės produkcijos vertė padidėjo 11,2 proc. (tą lėmė gausesnis žemės ūkio augalų derlius), tam ypatingai įtakos turėjo grūdinių augalų (25,6 proc.) ir rapsų (40,4 proc.) derliaus padidėjimas. Šiais metais šalies žemdirbiai nuėmė rekordiškai didelius grūdų (6,92 mln. t) ir rapsų (0,97 mln. t) derlius. Tačiau gyvulininkystės produkcijos vertė sumažėjo 5,5 proc. – tam įtakos turėjo 2,1 proc. sumažėjusios gyvulininkystės produkcijos supirkimo kainos (labiausiai smuko paukščių (4,1 proc.), kiaušių (2,9 proc.) bei pieno (1,9 proc.) supirkimo kainos). Gyvulininkystės produkcijos apimtis sumažėjo 0,8 proc., nes buvo mažiau išauginta paukščių (2,5 proc.) bei mažiau primelžta pieno (2 proc.). Bendrosios žemės ūkio produkcijos 5,3 proc. prieaugis 2020 m., lyginant su 2019 m., ir atsižvelgiant į neigiamą COVID-19 įtaką, vertintinas kaip geras pasiekimas šalies žemės ūkiui.

Vidutinės kaimo gyventojų pajamos preliminariais duomenimis 2020 m. sudarė 1 024 Eur. Pastaruoju metu stebimas spartus kaimo gyventojų pajamų augimas, tačiau pajamų skirtumas tarp miesto ir kaimo gyventojų išlieka dar gana didelis. 2020 m. pandemija parodė, kad krizės metu žemės ūkio ir pramonės sektoriai yra reikšmingai stabilesni už paslaugų sektorių, kuris dominuoja miestuose. Dėl to ypač svarbu kaimo vietovėse diegti naujas technologijas ir kurti aukštos pridėtinės vertės bioekonomikos produktus. Tokiu būdu būtų kuriamos gerai apmokamos darbo vietos – svarbiausias veiksnys, lemiantis vidutinių kaimo gyventojų pajamų didėjimą.

Įgyvendinant žuvininkystės politiką, buvo užtikrinta žuvų išteklių naudojimo tvarka jūrų vandenyse, saugoti ir gausinti žuvų ir vėžių išteklių valstybiniuose vandens telkiniuose, saugotas vertingų žuvų rūšių genofondas, buvo plėtojami žuvų selekcijos darbai ir vykdomi moksliniai tyrimai.

Vykdam valstybinę fitosanitarijos, augalų apsaugos, tręšiamųjų produktų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių apsaugos, grūdų ir jų produktų kokybės gerinimo politiką, buvo stiprinama

Lietuvos augalininkystė užtikrinant augalų sveikatingumą, kokybę, saugant aplinką ir žmonių sveikatą (atliekant augalų, augalinių produktų fitosanitarinius tikrinimus, dauginamosios medžiagos sertifikavimą ir kokybės kontrolę viso buvo atlikta 60 456 ūkio subjektų patikrinimai).

Vykdamt strateginius žemės reformos ir žemėtvarkos, valstybinės žemės valdymo, geodezijos ir kartografijos darbus, šiais metais Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (NŽT) baigė nuosavybės teisių atkūrimą į kaimo vietovėse ir miestuose (išskyrus Vilniaus m. ir Trakų m.) turėtą žemę. Šiais metais buvo atnaujinta 14 vartotojams teikiamų valstybinių erdvių duomenų rinkinių ir žemėlapių. 2020 m. labai išaugo valstybinių erdvių duomenų (ortofotografinių žemėlapių, lazerinio skenavimo taškų duomenų, georeferencinių duomenų, topografinių ir teminių žemėlapių) naudotojų skaičius (nuo planuotų 5 000 vnt. iki 7 321 vnt. užsakytų), o tai rodo šios paslaugos aktualumą.

Prisidedant prie bioekonomikos spartesnės plėtros, buvo dalyvaujama projekte „ES Baltijos jūros regiono strategijos politinė sritis bioekonomika – žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė“. Įgyvendinant šį projektą, 2020 m. suorganizuotas tarptautinis seminaras tema „Bioekonomikos politikos kryptys 2020–2027“ ir tarptautinis renginys tema „Išmanieji kaimai“, kartu su VDU ŽŪA suorganizuotas nacionalinis renginys tema: „Bioekonomikos ir gyvybės mokslų industrijos plėtros galimybės Panevėžio regione“.

I SKYRIUS

STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas: užtikrinti ilgalaikę konkurencingo žemės ir maisto ūkio plėtrą, skatinti įvairesnę ekonominę veiklą kaime, bioenergetikos plėtrą, aplinką saugantį ir puoselėjantį ūkininkavimą.

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos (LR) atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

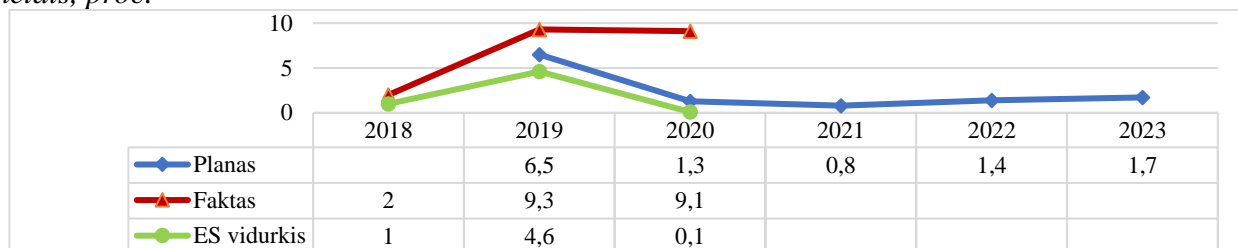
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų dalis nuo patikslinto plano (proc.)**
01 01	Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros skatinimas	905 654	1 179 238	1 150 706	97,6
Iš jų ES ir kita tarptautinė parama	finansinė	705 905	705 905	686 951	97,3

* *asignavimų pokyčiai – papildomai skirtos valstybės biudžeto lėšos, skiriamos iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų nuostoliams dėl COVID-19 viruso epideminės situacijos sumažinti; papildomai skirta paramai žemės ūkio veiklos subjektams, patyrusiems nuostolių dėl sausros 2018 m., mokėti; papildomai skirtos bendrojo finansavimo lėšos išmokoms už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių; papildomai skirtos lėšos Ateities ekonomikos DNR plano priemonėms įgyvendinti; pereinamojo laikotarpio nacionalinei paramai mokėti; viršplaninės lėšos, gautos įgyvendinant finansines priemones.*

***asignavimų nepanaudojimo priežastys – metų pabaigoje paramos gavėjų grąžinti nepanaudotų avansų likučiai; iš savivaldybių ir kitų valdžios institucijų gauta mažiau mokėjimų prašymų investicijoms pagal KPP 2014–2020 m. paramos priemones, negu buvo planuota; laiku nepateikti / nebaigti vertinti mokėjimo prašymai pagal KPP 2014–2020 m. paramos priemones; kreipėsi mažiau, nei buvo planuota, pareiškėjų, patyrusių nuostolių dėl COVID-19 viruso epideminės situacijos.*

Informacija apie 1 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes:

1 grafikas. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto pokytis (pagal SITC) palyginti su praėjusiais metais, proc.

Duomenų šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas
2020 m. ES vidurkis 11 mėn.

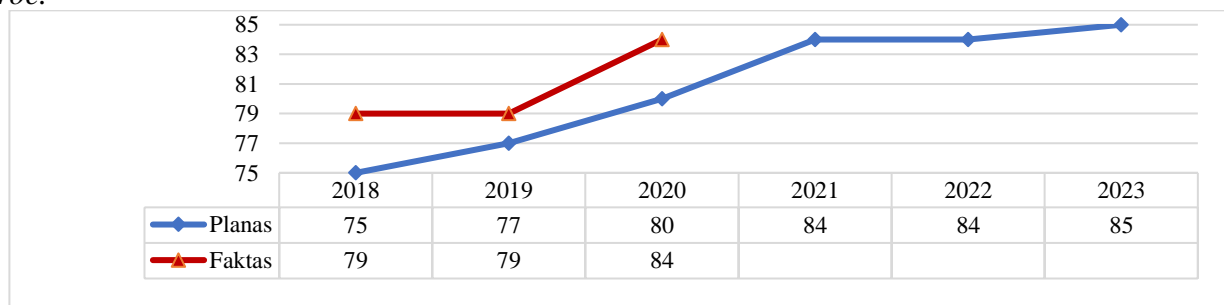
2020 m. žemės ūkio ir maisto pramonės produktų eksportas toliau išlieka labai svarbus Lietuvos ekonomikai. Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis 2020 m. iš Lietuvos eksportuota žemės ūkio ir maisto produktų už 5 350 mln. Eur (t. y. 18,7 proc. viso Lietuvos eksporto) arba 9,1 proc. daugiau nei per 2019 m. Šiam eksporto augimui didžiausios įtakos turėjo padidėjęs grūdų ir grūdų produktų eksportas. Svarbiausios priežastys – geresnis grūdų derlius, didelės kainos ir dideli praėjusio derliaus likučiai, kuriuos pavyko eksportuoti tik 2020 m.

Lietuvos užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais balansas nuo 2004 m. yra teigiamas. Teigiamas prekybos balansas 2020 m. sudarė 1 692 mln. Eur. Pagal vertę svarbiausia Lietuvos eksporto produkcija – grūdai, pieno produktai, mėsos ir žuvies produkcija.

ŽŪM siekia padidinti žemės ūkio ir maisto produktų eksporto apimtį, atverti naujas rinkas bei įsitvirtinti jau esamose rinkose, išplėsti išvežamų produktų spektrą. Nuo 2014 m. Lietuvai atidaryta daugiau kaip 20 naujų pieno bei mėsos eksporto rinkų. Aktyvių pastarųjų metų ekonominės diplomatijos ir intensyvių aukšto politinio lygio susitikimų dėka pavyksta spartinti eksporto leidimų gavimo procesus.

Kadangi pandemijos metu ypatingai išaugo el. prekyba, 2020 m. buvo organizuoti nuotoliniai seminarai Lietuvos įmonėms apie prioritetinių šalių rinkas, didžiausias el. komercijos platformas bei galimybes ir būdus jose parduoti savo produkciją.

2 grafikas. Ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis visų dirbančiųjų, gyvenančių kaime, proc.

Duomenų šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas
Atsižvelgiant į kriterijaus skaičiavimo metodiką, ją palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, gyvenančių kaime ir ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis jau 2020 m. pasiekė 84 proc.

Kaimo vietovėse, kurios užima 97 proc. Lietuvos teritorijos, pajamos iš žemės ūkio veiklos Lietuvoje vis dar išlieka svarbus pragyvenimo šaltinis daugeliui kaimo regionų gyventojų. Įvertinant, kad ekonominis ir socialinis tvarumas ypač trapus tuose regionuose, kuriuose menkai diversifikuota ekonominė veikla ir didelė priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos, siektina, kad kaimo politikos sprendimai būtų nukreipti į priemones verslui skatinti ir darbo vietoms kurti.

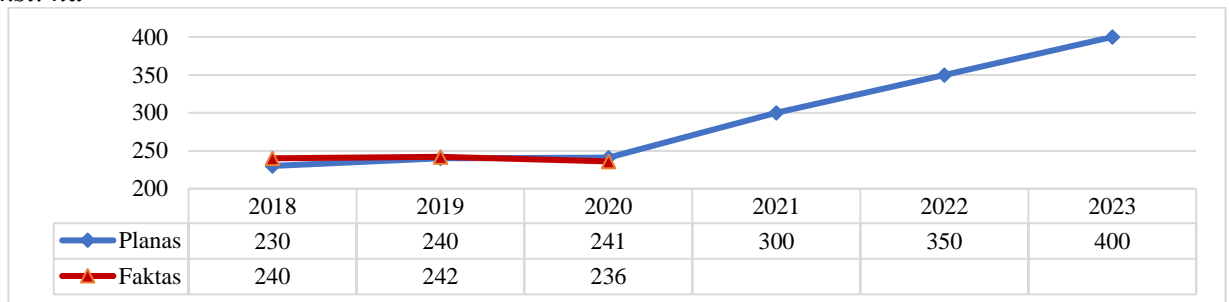
Siekiant didinti kaimo gyventojų pajamas ir užimtumą, taip pat labai svarbi yra smulkiojo verslo plėtra bei užimtumo ne žemės ūkio sektoriuose skatinimas. Pagal ekonominės veiklos rūšis tarp

smulkių įmonių dominuoja paslaugų įmonės (prekyba, transporto ir saugojimo, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos).

Kaimo vietovėse gyvenančiųjų ir kitose veiklose dirbančiųjų dalies didėjimui nemažą įtaką turėjo ŽŪM teikiama Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. programų parama priemonėms, skirtoms kaimo ekonomikai įvairinti. Šios priemonės prisidėjo prie kaimo vietovių gyvybingumo stiprinimo, užimtumo ne žemės ūkio veikloje didinimo, bei sudarė sąlygas kurtis kaime.

2020 m. epidemiologinė situacija sąlygojo didesnes galimybes daugeliui darbuotojų dirbti nuotoliniu būdu, kaimo vietovės daliai dirbančiųjų tapo patrauklios dėl reto apgyvendinimo, rekreacinių savybių. Šie veiksniai galimai turėjo įtakos gyventojams keltis į kaimo vietas ir dirbti ne žemės ūkio srityje.

3 grafikas. *Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologinės gamybos ūkiuose, tūkst. ha*

Duomenų šaltinis – VŠĮ „Ekoagros“ duomenys

Atsižvelgiant į kriterijaus skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybės.

2018–2019 m. sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologinės gamybos ūkiuose išaugo ir planuotos kriterijaus reikšmės buvo viršytos. 2020 m. sertifikuota 236 tūkst. ha ploto, t. y. 5 tūkst. ha mažiau negu buvo planuota. Lietuvoje sertifikuotų ūkių skaičius mažėja (jie stambėja). Šiais metais pirminės gamybos augalininkystės / gyvulininkystės srityje sertifikuoti 2 200 ūkio subjektai, t. y. 188 vnt. mažiau negu 2019 m. To priežastį nulėmė tai, kad ekologiškai ūkininkavusiems ir baigusiems įgyvendinti įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programų „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“, „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ kompensacinės išmokos nebemokamos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos (KPP) priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“. Taip pat nemokamos kompensacinės išmokos ir naujai sertifikuojamiems ekologinės gamybos plotams, be to, ne visos auginamos kultūros pagal šią programą yra remiamos. Daugiausiai ekologiškai ūkininkauja augalininkystėje – 1 233 ūkio subjektai, mišrūs ūkiai su sertifikuota gyvulininkyste vystomi 967 ūkio subjektų ir lyginant su pernai metais jų sumažėjo 79 ūkiais. Iš pasėlių grupių 2020 m. nuo bendro sertifikuoto ploto 5 proc. padidėjo (iki 46 proc.) varpinių augalų plotai, pupinių augalų 3 proc. (iki 9 proc.) sumažėjo, kaip ir sumažėjo pūdymų (juodo ir žaliojo) plotai iki 1,8 proc. (2019 m. buvo 4 proc.) bei žolių plotas 1 proc. (iki 35 proc.), runkelių plotai, lyginant su 2019 m., padidėjo 0,3 proc. (iki 0,6 proc.), taip pat 0,4 proc. padidėjo (iki 1,4 proc.) sodų ir uogynų sertifikuoti plotai.

Kasmet daugėja pareiškėjų, vykdančių prekybos veiklas: didmeninės prekybos, sandėliavimo, prekybos nefasuotais produktais, nuotolinės prekybos internetu veiklas. 15,6 proc. daugiau sertifikuota ūkio subjektų, vykdančių antrinės gamybos veiklas: sandėliavimo, prekybos, didmeninės prekybos, pakavimo, nuotolinės prekybos internetu. Perdirbėjai, vykdančys maisto tvarkymą 2021 m., lyginant su 2019 m., praplėtė šią gamybos veiklą 20 veiklos rūšimis.

1 strateginis tikslas: užtikrinant ilgalaikę konkurencingo ir tvaraus žemės, maisto ūkio bei kaimo plėtrą, siekiama įgyvendinant ES BŽŪP priemones. Tiesioginėmis išmokomis remiami ūkiai, siekiant palaikyti jų pajamų lygį bei skatinant puoselėti viešąsias gėrybes (aplinkosaugą, kraštovaizdžio

išsaugojimą ir kt.); įgyvendinamos KPP priemonės, skirtos žemės ūkio sektoriaus konkurencingumui stiprinti, aplinkai ir kraštovaizdžiui tvarkyti, kaimo gyventojų gyvenimo sąlygoms gerinti, smulkiajam verslui auginti ir užimtumui kaime didinti; rinkos reguliavimo priemonės pastaruoju metu naudojamos daugiau kaip rinkos apsaugos priemonės esant sutrikimams rinkose ir yra žemės ūkio sektoriaus stabilumo garantas. Siekiant padėti nukentėjusiems nuo COVID-19 bei paskatinti ekonomikos atsigavimą, buvo skirtos papildomos paramos lėšos, patvirtintos naujos tikslinės paramos priemonės.

KPP įgyvendinti skirta daugiau nei 2,134 mlrd. Eur (1,663 mlrd. Eur – Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (toliau – EŽŪFKP arba ES lėšos). Nuo KPP įgyvendinimo pradžios iki 2020 m. gruodžio 31 d. iš viso gautos 700 577 paraiškos, prašoma paramos suma – 2 709,4 mln. Eur. Pagal pateiktas paraiškas pasirašytos 637 235 paramos sutartys arba patvirtintos paraiškos, kurių paramos suma – 1 838,4 mln. Eur, t. y. 86 proc. visam laikotarpiui skirtų lėšų. Per visą laikotarpį išmokėta 1 532,8 mln. Eur, t. y. 72 proc. visų Programai skirtų lėšų.

2020 m. populiariausios KPP investicinės priemonės buvo: parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse (2 432 paraiškos); parama smulkiems ūkiams (1 517 paraiškų); asbestinių stogų dangos keitimas (1 429 paraiškos); parama investicijoms į žemės ūkio valdas (1 337 paraiškos).

Šiais metais miškininkams pagal įvairias priemones (miškų veisimas, plėtra, investicijos į technologijas, žalos prevencija, infrastruktūros gerinimas), įveisti miškams buvo skirta 24,602 mln. Eur paramos lėšų. Parama pasiekė ir privačių bei valstybinių miškų valdytojus, įgyvendinančius miškų ekosistemų atsparumo projektus kaimo vietovėse (dominuojanti veikla – jaunuolynų ugdymas) – iš viso 532 paraiškų, skirta 4,81 mln. Eur.

2020 m. pirmą kartą buvo teikiamos paramos: prevencinių priemonių taikymui prieš vilkų ūkiniams gyvūnams daromą žalą (207 paraiškos, prašoma paramos 0,9 mln. Eur.) ir investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti pavojingų ligų grėsmes ir su jomis susijusias pasekmes (100 paraiškų, skirta 6,4 mln. Eur, surinkta paraiškų už 2,6 mln. Eur.).

Pagal KPP priemonę „Rizikos valdymas“ išmokėta daugiau nei 3mln. Eur. ūkinių gyvūnų (79 paraiškos) ir pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimui (1028 paraiškos).

Šiais metais, pirmą kartą per visą laikotarpį, buvo pradėtos mokėti avansinės išmokos ekologiniam ūkininkavimui. Avansinių išmokų sulaukė per 121 tūkst. (98 proc.) pareiškėjų, jiems pervesta 388,3 mln. Eur paramos.

Iš viso per 2020 m. išmokėta beveik 554,8 mln. Eur plotinių priemonių išmokų už 2020 m. deklaruotus plotus, iš jų tiesioginių išmokų – 477 mln. Eur (99 proc. pareiškėjų). Išmokoms už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių skirta 43,8 mln. Eur (95 proc. pareiškėjų), ekologiniam ūkininkavimui – 26 mln. Eur (93 proc.). Pareiškėjai, dalyvaujantys priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklose, sulaukė 4,93 mln. Eur (33 proc.), o ūkininkaujantieji NATURA 2000 teritorijose – daugiau kaip 2,91 mln. Eur (91 proc.).

Iki 2020 m. pabaigos paremtas 1 biodujų jėgainių statybos ūkio reikmėms projektas – gautos 7 paraiškos, prašoma paramos suma siekia 10,5 mln. Eur, 3 iš šių paraiškų, pagal kurias prašoma 4,8 mln. Eur paramos, jau įvertintos, o 4 paraiškos (prašoma 5,7 mln. Eur paramos) dar vertinamos. Pagrindinėmis šio rodiklio žemo įgyvendinimo priežastimis išlieka pačių projektų (biodujų jėgainių statybos) sudėtingumas ir nemažai laiko trunkantis pasiruošimas projektams, taip pat ES reglamento nuostata, nurodanti, kad parama pagal priemonę gali būti skiriama tik labai mažoms ir mažoms įmonėms.

Pagal Lietuvos bitininkystė sektoriaus 2020–2022 m. programą, paramos lėšos šiai programai buvo skirtos iš EŽŪGF ir LR valstybės biudžeto pagal 2020–2022 m. finansavimo planą. Programos tikslas – pagerinti bičių produktų gamybos ir pardavimo sąlygas Lietuvoje bei padidinti medingųjų augalų derlingumą ir produkcijos kokybę remiant pavienius bitininkus, jų grupes ir sąlygų tenkinti bendrus bitininkų poreikius šalies mastu sudarymą. Programoje dalyvavo 719 šio sektoriaus atstovų, iš jų – 561 patvirtinti paramos gavėjais, jiems išmokėta beveik 524 tūkst. Eur paramos.

Iš valstybės biudžeto lėšų buvo teikiama valstybės pagalba nustatyta veiklai remti bei toliau tęsiama investicinė parama. Daugiausia lėšų išmokėta pagal pereinamojo laikotarpio nacionalinę paramą pieno gamintojams – beveik 12,3 mln. Eur, paramos už bulius – beveik 8 mln. Eur (išmokas gavo 14

262 paramos gavėjai), pagal Melioracijos programos investicijų projektų finansavimo programą – virš 10,3 mln. Eur. (šia programa melioracijos įrenginių atnaujinimui pasinaudojo 7 savivaldybės). Biodegalų gamybos plėtros programai (skatinti biodegalų gamybą, sudaryti galimybę žemės ūkio produkciją naudoti ne maisto reikmėms, mažinti priklausomybę nuo importuoto kuro ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją) – skirta beveik 5,2 mln. Eur.

Siekiant sumažinti COVID-19 padarinius paukštininkystės, pienininkystės, galvijininkystės ir kailinių žvėrelių sektoriuose buvo įgyvendinta 10 tikslinių paramos priemonių. Šiose sektoriuose daugiau kaip 79 tūkst. paramos gavėjų buvo išmokėta apie 57,7 mln. Eur paramos. Be to, 2020 m. metais buvo mokamos kompensacijos patyrusiems nuostolių dėl 2018 m. sausros gyvulininkyste, paukštininkyste ir augalininkyste užsiimantiems žemės ūkio veiklos subjektams – jiems išmokėta daugiau kaip 8,05 mln. Eur parama.

Afrikinis kiaulių maras vis dar neigiamai veikia Lietuvos kiaulininkystės sektorių. Siekiant įgyvendinti Biologinio saugumo priemonių reikalavimus, kiaulių laikymo vietose buvo teikta pagalba kiaulių laikytojams – parama pasinaudojo 99 kiaulių laikytojai, išmokėta beveik 58 tūkst. Eur.

Skatinant ekologišką ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, 66 tūkst. Eur parama buvo suteikta savivaldybių administracijų įsteigtoms 9 vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, kurios įsipareigojo vaikų maitinimui per visą paramos laikotarpį įsigyti ne mažiau kaip 60 proc. pagal kokybės sistemas pagamintų produktų viso vaikų maitinimui skirto maisto kiekio.

Šiais metais ūkininkai sulaukė ir pereinamojo laikotarpio nacionalinės paramos išmokų. Iš viso paramos gavėjams buvo išmokėta: už pasėlius – 963,2 tūkst. Eur, už ėriavedes – 116,7 tūkst. Eur, už bulius – beveik 8 mln. Eur ir už karves žindenes – daugiau kaip 3 mln. Eur.

Organizuojant ir vykdant eksporto skatinimo priemones, buvo rengiama ir teikiama ūkio subjektams tarptautinio verslo plėtrai svarbi informacija apie užsienio valstybių žemės ūkio ir maisto produktų prekybos sąlygas, muges ir parodas (12 nuotolinių seminarų), organizuotos 4 tarptautinės parodos, viena verslo misija. Suadministruota 830 vnt. paraiškų eksporto (AGREX) ir importo (AGRIM) licencijoms, išrašams iš importo licencijų AGRIM ir teisių perleidimams gauti.

Tobulinant žemės ūkio ir kaimo plėtros dalyvių kvalifikaciją ir populiarinant tautinį paveldą, 188 asmenys išklause jaunųjų ūkininkų kompetencijos ugdymo programą, 27 asmenys gavo augalų apsaugos konsultanto pažymėjimus, 2 855 asmenys išklause Ūkininkavimo pradmenų mokymo programą, sertifikuota 52 tradicinių amatų produktai, praversti 9 seminarai-mokymai tautinio paveldo produktų kūrėjams.

Siekiant paskatinti kaimo bendruomenių gyventojus kooperuotis, bendradarbiauti ir prisijungti prie trumpųjų maisto tiekimo grandinių organizavimo, pradėtas projektas (vertė 13,4 tūkst. Eur) „Kaimo gyventojų socialinė įtrauktis, skurdo mažinimas ir ekonominė plėtra organizuojant trumpąsias maisto tiekimo grandines (Sveikesnis maistas – geresnis gyvenimas)“, kuris bus tęsiamas ir 2021m. Įvyko 15 renginių besidomintiems galimybėmis dalyvauti trumpųjų maisto tiekimo grandinių veikloje, sukurti 8 mokomieji filmai – parodantys geruosius trumpųjų maisto tiekimo grandinių pavyzdžius, nuolat atnaujinamos www.kaimasinamus.lt ir www.litfood.lt svetainės. Sukurtas interaktyvus kaimo bendruomeninių organizacijų žemėlapis, kuriame pateiktas atskirose Lietuvos rajonų savivaldybėse registruotų bendruomenių skaičius (1 986 kaimo bendruomenės) bei informacija apie rajonų kaimo bendruomenes jungiančias organizacijas (55 organizacijos).

Vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų vartojimo skatinimo vaikų ugdymo įstaigose įgyvendinimo programoje šiais metais dalyvavo 233 273 vaikų; programa buvo viešinama įvairiose medijose, kuriant ugdomuosius stalo žaidimus, organizuojant konkursus, šventes, renginius.

Siekiant sustiprinti konkurencingą žemės bei maisto ūkį ir kaimo plėtrą, 2020 m. toliau buvo mažinama administracinė našta įvairiems pareiškėjams – supaprastintos administracinės patikros, sušvelnintos sankcijos, supaprastintas kai kurių dokumentų pateikimas, panaikinti pertekliniai privalomi reikalavimai ir kt.

2 strateginis tikslas: sudaryti palankias sąlygas žuvininkystės sektoriaus konkurencingumui ir plėtrai, žuvų išteklių išsaugojimui ir racionaliam jų panaudojimui.

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir LR atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

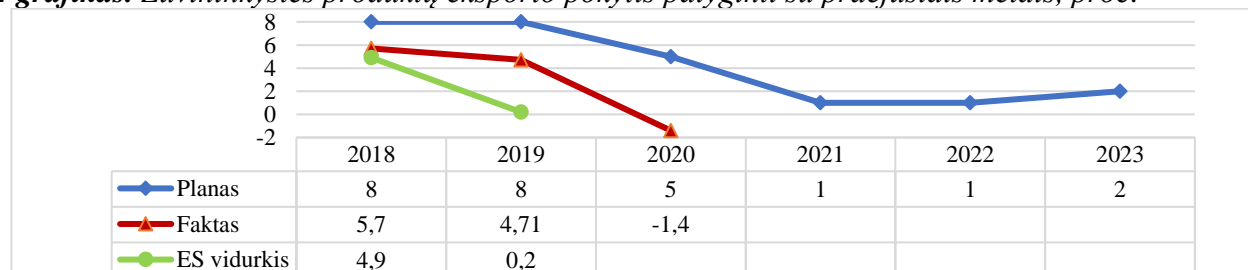
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų dalis nuo patikslinto plano (proc.)**
02 01	Žuvininkystės plėtra ir konkurencingumas	19 321	20 230	16 414	81,1
	Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama	12 146	12 146	9 051	74,5

*asignavimų pokyčiai – į 2020 m. biudžetinius metus perkeltos 2019 m. nepanaudotos biudžetinių įstaigų pajamos; iš Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros skatinimo programos (01 01) ir Žemės tvarkymo ir administravimo bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymo programos (03 01) perkeltos lėšos ir skirtos paramai akvakultūros veikla užsiimantiems subjektams, patyrusiems nuostolius dėl sausros 2019 m., bei gamtos išteklių apsaugai gerinti akvakultūros tvenkiniuose, taip pat Žuvininkystės tarnybai prie LR ŽŪM (toliau – ŽT) Ignalinos padalinyje turtui įsigyti, nes buvo nutarta pakeisti 2018 m. priimtą sprendimą, kad iki 2019 m. pabaigoje ŽT Pietų regiono žuvivaisos skyriaus Šilavoto ir Rytų regiono žuvivaisos skyriaus Ignalinos padaliniuose būtų nutraukta veikla, ir tęsti minėtuose ŽT padaliniuose veiklą (vykdyti žuvivaisos ir karpių selekcijos funkcijas).

**asignavimų nepanaudojimo priežastys – metų pabaigoje paramos gavėjų grąžinti nepanaudotų avansų likučiai; laiku nepateikti / nebaigti vertinti mokėjimo prašymai pagal EJRF 2014–2020 m. paramos priemones; gauta mokėjimo prašymų mažesnei sumai, negu planuota; dėl COVID-19 paskelbto karantino nebuvo galimybės vykdyti kai kurių veiklų ir dėl to sumažėjo poreikis įsigyti atitinkamų prekių ir paslaugų bei mažesnėmis kainomis įsigyta prekių ir paslaugų.

Informacija apie 2 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes:

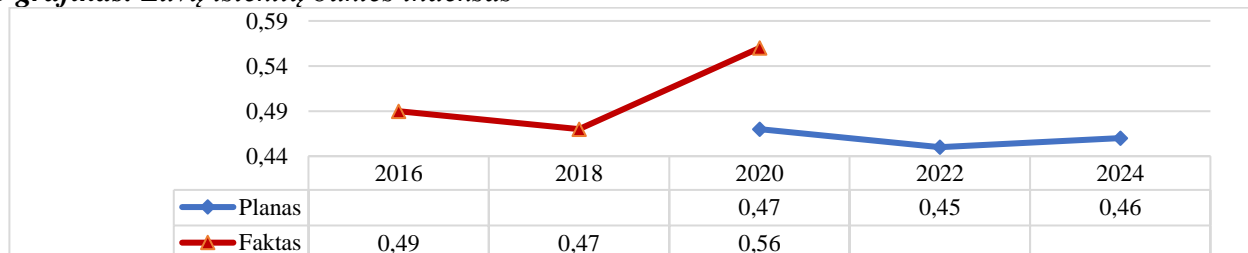
4 grafikas. Žuvininkystės produktų eksporto pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

Duomenų šaltinis – ŽŪIKVC

Užsibrėžtas rodiklis nepasiektas, nes planuojant buvo tikimasi pastovaus eksporto augimo (dėl ankstesnių metų investicijų į žuvų perdirbimo ir akvakultūros įmones) ir nebuvo įvertintas staigus kvotų sumažėjimas Baltijos jūroje bei COVID-19 įtaka. Eksporto kiekio sumažėjimui didžiausią įtaką padarė 2020 m. stipriai sumažintos pelaginių rūšių sugavimo kvotos bei neleistina menkių žvejyba Baltijos jūroje. Dėl COVID-19 buvo pažeistos logistinės grandinės, buvo sunkumų eksportuojant šviežią akvakultūros ūkiuose pagamintą produkciją, tai irgi įtakavo žuvininkystės eksporto mažėjimą.

5 grafikas. Žuvų išteklių būklės indeksas

Duomenų šaltinis – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Žuvų išteklių būklei įtakos turi tiek žuvinimo, tiek žuvų migracijos ir neršto sąlygų gerinimo darbai, be to, vykdoma žuvų išteklių naudojimo kontrolė turi užtikrinti, kad išteklius būtų naudojamas tvariai. Būtent šiose srityse 2020 m. atliekami darbai sąlygojo rodiklio reikšmės didėjimą. Užsibrėžtas efekto vertinimo kriterijus pasiektas ir viršytas, pagal matavimus žuvų išteklių būklė yra tarpinė (tarp vidutinės ir geros). Žuvų išteklių būklė laikoma gera, kai indekso reikšmė yra ne mažesnė kaip 0,65, 0,64–0,55 intervale – tarpinė, tarp geros ir vidutinės, 0,54–0,45 – vidutinė, 0,44–0,35 – prasta, mažesnė kaip 0,35 – bloga.

2 strateginiam tikslui siekti patvirtinta Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programa (Veiksmų programa). Nuo programos įgyvendinimo pradžios iki 2020 m. gruodžio 31 d. iš viso gautos 728 paramos paraiškos (iš jų 228 per 2020 m. metus), kuriose prašoma paramos suma – 85,32 mln. Eur. Iš jų 124 paramos paraiškų atmesta (paramos suma sudarė per 19,8 mln. Eur). Priimti sprendimai skirti paramą 524 paramos paraiškoms, pagal kurias buvo skirta 59,78 mln. Eur paramos (71 proc. visai Veiksmų programai įgyvendinti skirtų viešosios paramos lėšų). Paramos gavėjams išmokėta 38,03 mln. Eur (45 proc. visai Veiksmų programai įgyvendinti skirtų viešosios paramos lėšų).

Įgyvendinant Žuvininkystės kontrolės programą, buvo patobulintos ir atnaujintos Žuvininkystės duomenų informacinė, Elektroninių žvejybos žurnalų, Palydovinė žvejybos laivų stebėjimo sistemos, įsigyta programinė įranga duomenims apdoroti ir analizuoti, dalyvauta mainų programose, kuriose buvo keičiamasi žvejybos inspektoriais su Latvijos Respublika, bei dalyvauta tarptautinėje misijoje Baltijos jūroje bendradarbiaujant su EFCA, taip pat žvejybos inspektoriai dalyvavo (EFCA, NAFO bei NNN mokymuose), vykdytos informavimo / švietimo iniciatyvos, įgyvendintos specialiosios žuvininkystės kontrolės programos.

Pagal Nacionalinę žuvininkystės duomenų rinkimo programą, buvo surinkti ir pateikti EK 5 žuvų išteklių biologiniai duomenys, 5 ekonominių ir socialinių žuvininkystės sektoriaus duomenys, 5 žvejybos laivų veiklos, mėgėjų žvejybos, paukščių ir žinduolių priegaudos duomenys, atlikti 4 moksliniai tyrimai jūroje. Surinktų duomenų pagrindu nustatoma žuvų išteklių būklė Baltijos jūroje ir paskirstomos žvejybos kvotos tarp Baltijos šalių.

Siekiant mažinti žvejybos poveikį jūrų aplinkai (įskaitant nepageidaujamos priegaudos vengimą ir mažinimą), buvo teikiama parama investicijoms į atrankiosios žvejybos įrankius. 16-ai priekrantės žvejybos įmonių (iš jų 13 patenka tarp 20 daugiausiai žuvų sugaunančių priekrantės žvejybos įmonių) ir 4 Kuršių marių žvejybos įmonėms skirta beveik 553 tūkst. Eur paramos (28 paramos paraiškos), iš jų 4 projektai atrinkti 2020 m. (skirta 95 631 Eur paramos). 24 projektai jau baigti įgyvendinti, iš jų 5 – 2020 m. Per 2020 m. paramos gavėjams išmokėta 136,7 tūkst. Eur. Paramai ungurių plano įgyvendinimui, europinių ungurių išteklių atkūrimui buvo skirta (2016 m.) 1,9 mln. Eur parama, išmokėta 1,77 mln. Eur, 2020 m. – 314 tūkst. Eur.

Siekiant vandens biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos ir atkūrimo, buvo įgyvendinama priemonė „Jūrų biologinės įvairovės išsaugojimas ir atkūrimas“ (buvo baigtas įgyvendinti 2017 m. atrinktas projektas, kuriam skirta 779 tūkst. Eur parama).

Gerinant žuvininkystės įmonių, įskaitant mažos apimties priekrantės žvejybos laivyno, konkurencingumą, gyvybingumą, saugos bei darbo sąlygų gerinimą, parama buvo teikiama norint investuoti į savo sužvejoto laimikio pridėtinės vertės kūrimą (pvz., perdirbimą, pirminį pardavimą), bet to, remiamos investicijos, skirtos pagerinti ar išlaikyti sužvejoto laimikio kokybę. Pagal šią priemonę per 986 tūkst. Eur paramos skirta jau 21 priekrantės ir Kuršių marių žvejybos įmonei (26 paramos paraiškos), iš jų 4 projektai atrinkti 2020 m. (skirta 148,7 tūkst. Eur paramos) ir beveik 2 mln. Eur tolimųjų jūrų žvejybos įmonei. 21 projektas jau baigtas įgyvendinti, iš jų 10 – 2020 m. Per 2020 m. paramos gavėjams išmokėta 2,12 mln. Eur. Nors Baltijos jūros priekrantės ir vidaus vandens žvejyba nedaro didelės įtakos efekto rodiklių pasiekimui, kadangi tai smulkus verslas ir nedidelės gamybos apimtys, minėta parama yra svarbi regionui socialiniu požiūriu – sukuriama ir išlaikoma darbo vietos, pagaminta produkcija svarbi vietos rinkai kaip pagrindinis šviežių žuvų šaltinis vartotojams Lietuvoje. Didelio dėmesio sulaukė priemonės „Jūrų biologinės įvairovės apsauga ir atkūrimas“ kompensavimo sistemos už jūrų žinduolių ir paukščių daromą žalą sužvejojamiems

laimikiams – iki 2020 m. pabaigos parama išmokėta 170 kartų (34 skirtingi paramos gavėjai) ir sudarė 734,5 tūkst. Eur, iš jų 2020 m. 30 paramos gavėjų išmokėta 151 tūkst. Eur paramos.

2019 m. įsigaliojus menkių žvejybos draudimo priemonėms, ženkli pagalba pagal naują kompensacinę priemonę „Laikinas žvejybos veikos nutraukimas“ nuo rugsėjo mėn. pradėta mokėti nuo šio draudimo nukentėjusioms Baltijos jūros ir priekrantės žvejybos įmonėms. Iš viso 10 Baltijos jūros žvejybos įmonių išmokėta 1,54 mln. Eur kompensacijų, o 23 Baltijos jūros priekrantės žvejybos įmonėms išmokėta 0,35 mln. Eur kompensacijų. Šių įmokų darbuotojams (dirbantiems žvejais) išmokėta per 0,214 mln. Eur kompensacijų.

Siekiant technologinės plėtros, inovacijų, įskaitant energijos vartojimo, efektyvumo didinimui ir žinių perdavimo gerinimui, buvo remiamos veiklos, skirtos skatinti mokslininkų ir žvejų keitimąsi žiniomis, sprendžiant aktualias žvejybos sektoriaus problemas. Per 2020 m. naujai atrinkti 2 projektai (skirta 118,5 tūkst. Eur paramos) ir įgyvendinami 5 ankstesniais metais atrinkti projektai, iš kurių 1 – 2020 m. užbaigtas. Paramos gavėjams pagal šią priemonę išmokėta 166 tūkst. Eur parama.

Akvakultūros įmonių, visų pirma mažųjų ir vidutinių įmonių, konkurencingumo bei gyvybingumo didinimas, įskaitant saugos ir darbo sąlygų gerinimą, buvo remiama veikla modernizuojant tvenkinių akvakultūrai ūkius, plečiant gamybą uždaruose akvakultūros ūkiuose. 35 projektams (8 iš jų – modernizuojami tvenkinių akvakultūros ūkiai, 27 – numatoma plėsti gamybą uždaruose akvakultūros sistemose) įgyvendinti skirta 7,5 mln. Eur paramos, iš jų 7 projektai atrinkti 2020 m. (skirta 3,7 mln. Eur paramos); 25 projektai jau baigti įgyvendinti, iš jų 4 – 2020 m. Per 2020 m. paramos gavėjams išmokėta 185 tūkst. Eur paramos.

Skatinant akvakultūros, kuria užtikrinama aukšto lygio aplinkosauga ir gyvūnų sveikata bei jų gerovė ir visuomenės sveikata bei sauga, buvo remiama akvakultūros veikla, kuri susijusi su aplinkos, biologinės įvairovės išsaugojimu ir gerinimu, taip pat kraštovaizdžio ir tradicinių akvakultūros zonų elementų tvarkymu – buvo įgyvendinama 18 2016 m. atrinktų projektų (skirta 6,5 mln. Eur), paramos gavėjams išmokėta 5,6 mln. Eur paramos, iš jų 657,3 tūkst. Eur 2020 m. Remiant veterinarinius / farmacinius tyrimus, informacijos platinimą ir keitimąsi ja bei geriausios praktikos pavyzdžiais, susijusiais su veterinarinėmis ligomis akvakultūros sektoriuje, 2020 m. buvo gauta 13 paramos paraiškų, 4 iš jų skirta 366,9 tūkst. Eur parama, o 8 metų gale dar buvo vertinamos. Parama buvo skirta ir padėti akvakultūros įmonėms mažinti pandemijos poveikį jų ekonominiam gyvybingumui – pateiktos 39 paramos paraiškos, 37 iš jų skirta 1,16 mln. Eur parama.

Siekiant ekonomikos augimo, socialinės įtraukties ir darbo vietų kūrimo skatinimas ir įsidarbinimo galimybių bei darbo jėgos judėjimo rėmimas pakrančių ir sausumos bendruomenėse, priklausomose nuo žvejybos ir akvakultūros, įskaitant veiklos įvairinimą žuvininkystės sektoriuje ir kituose jūrų ekonomikos sektoriuose, buvo įgyvendinama priemonė „Vietos plėtros strategijų (VPS) įgyvendinimas“ (remiama veikla – ekonomikos augimo, socialinės įtraukties ir darbo vietų kūrimo skatinimas ir įsidarbinimo galimybių bei darbo jėgos judumo rėmimas pakrančių ir sausumos bendruomenėse, priklausomose nuo žvejybos ir akvakultūros, įskaitant veiklos įvairinimą žuvininkystės sektoriuje ir kituose jūrų ekonomikos sektoriuose). Per 9,3 mln. Eur viešosios paramos lėšų turėtų būti paskirstyti vietos plėtros projektams įgyvendinti. Iki 2020 m. pabaigos yra priimti sprendimai 56 vietos projektams skirti beveik 2,57 mln. Eur paramos suma, iš jų 19 atrinkti 2020 m. Paramos gavėjams 2020 m. išmokėta 900,5 tūkst. Eur paramos.

Gerinant žvejybos ir akvakultūros produktų rinkos organizavimą, įgyvendintos 3 priemonės. Pagal priemonę „Rinkodaros priemonės“ buvo remiama veikla, kuria siekiama vykdyti nacionalinę komunikacijos kampaniją, siekiant didinti visuomenės informuotumą apie tausius žvejybos ir akvakultūros produktus ir šviečiant visuomenę apie žuvies naudą sveikatai, didinant žuvininkystės produktų paklausą vietos rinkoje ir paskatinti gamybos augimą (buvo įgyvendinamas 2019 m. atrinktas 1 projektas, kuriam skirta 380 tūkst. Eur paramos, iš jų 2020 m. išmokėta 15,5 tūkst. Eur). Pagal priemonę „Gamybos ir prekybos planai“ remiama veikla – gamybos ir prekybos planų rengimas ir įgyvendinimas, 2020 m. buvo baigti įgyvendinti 3 ankstesniais metais atrinkti projektai, ir pateiktos 3 naujos paramos paraiškos. Vienai jų skirta 208,2 tūkst. Eur parama, kitos dar vertinamos. Iš viso gamintojų organizacijoms pagal šią priemonę yra išmokėta 610 tūkst. Eur, iš jų 2020 m. – 119,5 tūkst. Eur.

Investicijų į perdirbimo ir prekybos sektorius skatinimas buvo atliekamas skiriant paramą tik vidutinėms, mažoms ir labai mažoms įmonėms, teikiant prioritetą savo produkciją perdirbti ketinančioms akvakultūros įmonėms. 20 paramos paraiškų skirta 5,7 mln. Eur paramos (paramos gavėjai yra 19 įmonių, iš kurių 10 užsiima akvakultūros gamyba), iš jų 5 projektai atrinkti 2020 m. (skirta 1,4 mln. Eur paramos). 11 projektų jau baigti įgyvendinti, iš jų 5 – 2020 m. Per 2020 m. paramos gavėjams išmokėta 1,2 mln. Eur paramos.

Plėtojant ir įgyvendinant integruotą jūrų politiką, įgyvendinama priemonės „Žinių apie jūros būklę gerinimas“ ankstesniais metais pradėtas projektas. Remiama veikla – žinių apie jūrų aplinkos būklę gerinimas. 2020 m. vienas projektas (skirta 498,5 tūkst. Eur) baigtas įgyvendinti, kitas atrinktas (skirta 733,5 tūkst. Eur). Iš viso per 2020 m. paramos gavėjui išmokėta 429 tūkst. Eur.

Parama gamtos išteklių apsaugai gerinti žuvininkystės tvenkiniuose pasinaudojo 12 akvakultūros bendrovių, kuriems buvo skirta 496 tūkst. Eur.

Atliekant žuvų ir vėžių veisimą, jų išteklių atkūrimą ir gausinimą (monitoringą), 340 vandens telkinių buvo įveista 10,09 mln. vnt. įvairių rūšių ir amžiaus žuvų ir vėžių. 2020 m. į 340 valstybinių vandens telkinių įveista 10 094,39 tūkst. (planuota 7 500,0 tūkst.) vienetų įvairių rūšių žuvų (tam turėjo įtakos sugautų reproduktorių didesnės ikrų išėigos). Dvigubai daugiau į valstybinius vandens išleista ir nedraugiškų, tačiau labai reikalingų kitoms rūšims žuvų – per 7,6 mln. vienetų. Be to, vandens telkiniai praturtinti 3158,45 tūkst. vnt. lydekų, 535 tūkst. vnt. starkių, 3890 tūkst. vnt. vėgėlių ir 88,7 tūkst. vnt. šamų.

3 strateginis tikslas: užtikrinti racionalų žemės naudojimą, efektyvų ir kokybišką žemės santykių reguliavimą bei geodezijos, kartografijos, nekilnojamojo turto kadastro plėtrą

3 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir LR atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

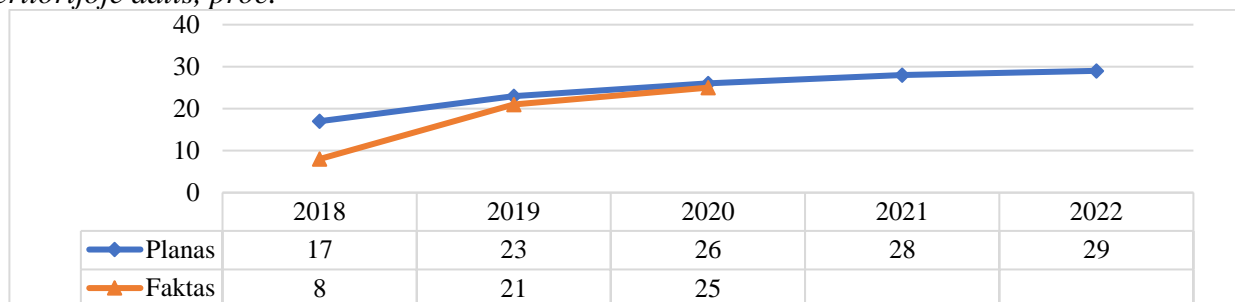
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų dalis nuo patikslinto plano (proc.)**
03 01	Žemės tvarkymas ir administravimas bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymas	26 401	25 527	24 925	97,6
Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama		-	-	-	-

*asignavimų pokyčiai – atsiradus papildomiems lėšų poreikiams kitose programose (Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros skatinimo programoje (01 01) Pereinamojo laikotarpio nacionalinei paramai mokėti, Žuvininkystės plėtros ir konkurencingumo programoje (02 01) gamtos išteklių apsaugai gerinti akvakultūros tvenkiniuose ir Fitosanitarijos, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolės, veislių tyrimų programoje (04 01) Valstybinei augalininkystės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos kreditorinei skolai sumokėti), buvo perskirstytos numatytos nepanaudoti lėšos priemonėse „Kompensacijų už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius mokėjimas“ (piliečiai nepateikė duomenų apie sąskaitas, į kurias būtų galima pervesti lėšas už negrąžintą nekilnojamojo turto) ir „Teismų sprendimams dėl restitucijos vykdyti“ (iki metų pabaigos dėl užsitęsusių bylų nagrinėjimo nebuvo priimti ir įsiteisėję visi teismo sprendimai, nutartys, kuriems įvykdyti buvo suplanuotos lėšos).

**asignavimų nepanaudojimo priežastys – dėl sumažėjusio poreikio paslaugų asmenims, turintiems pirmumo teisę įsigyti privačią žemės ūkio paskirties žemę; dėl sumažėjusio išduodamų leidimų ir pažymų dėl privačios žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo skaičiaus bei reikalingų atlikti paslaugų kiekio, nei planuota; dėl užsitęsusių bylų nagrinėjimo nebuvo priimti ir įsiteisėję visi teismo sprendimai bei nutartys, kuriems įvykdyti buvo suplanuotos lėšos; dėl mažesnio komandiruočių ir kvalifikacijos kelimo poreikio.

Informacija apie 3 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes:

6 grafikas. *Suformuotų valstybinės žemės sklypų ir identifikuotų valstybinės žemės plotų šalies teritorijoje dalis, proc.*

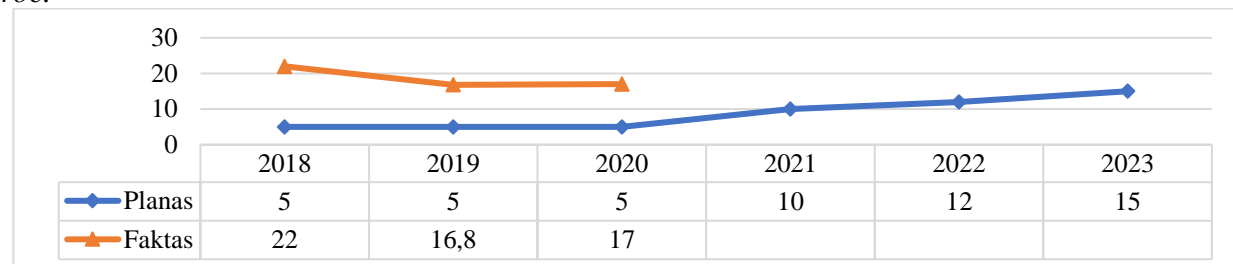

Duomenų šaltinis – Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM

Atsižvelgiant į kriterijaus skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

Kriterijumi yra matuojama per metus suformuotų valstybinės žemės sklypų ir identifikuotų valstybinės žemės plotų šalies teritorijoje dalis. 2018 m. įvykdyta 47,05 proc., 2019 m. – 91,3 proc., 2020 m. – 96,15 proc. suplanuotų darbų. Mažesnę vertinimo kriterijaus reikšmę lėmė tai, kad laisvos valstybinės žemės fondą sudarantys žemės, miško, vandens plotai mažėja, atitinkamai smulkėja projektuotinų žemės sklypų plotai, didėja skaičius suprojektuotų žemės sklypų, darbų apimtis didėja, todėl identifikuotos valstybinės žemės plotas didėja lėčiau. Be to, šalyje 2020 m. ilgą laiką tarpą buvo paskelbtas karantinas dėl COVID-19 grėsmės, todėl suformuotų valstybinės žemės sklypų ir identifikuotų valstybinės žemės plotų šalies teritorijoje dalis, procentais pokytis per metus, pakito mažiau nei planuota.

7 grafikas. *Valstybinių erdvių duomenų naudotojų skaičiaus pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.*

Duomenų šaltinis – Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM.

Atsižvelgiant į kriterijaus skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

Antruoju kriterijumi vertinamas erdvių duomenų naudojimas, jų vystymas bei plėtra. 2020 m. veiklos rezultatas rodo, kad erdvių duomenų naudotojų augimas buvo 12 proc. punktų didesnis nei planuota. Geresnį rezultatą lėmė tai, kad per Lietuvos erdvinės informacijos portalą teikiant atnaujintus valstybinius erdvinis duomenų rinkinius ir žemėlapius bei elektronines paslaugas, didėja ir naudotojų skaičius.

Naudojimas valstybiniais erdvių duomenų rinkiniais ir paslaugomis yra aktyvus ir viršija planuotus rodiklius, nes teritorijų planavimo dokumentai rengiami bei projektavimas vykdomas naudojant naujausius erdvinis duomenis. Valstybiniai erdviniai duomenų rinkiniai ir su jais susijusios paslaugos turi būti naudojami ir kuriant valstybės kadastrus ir registrus, todėl naudotojams svarbu turėti aktualią informaciją.

Įgyvendinant 3 strateginį tikslą, buvo vykdoma programa „Žemės tvarkymas ir administravimas bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymas“.

2020 m. 2 300 piliečių buvo atkurtos teisės į 2,5 tūkst. ha žemės (priimta 3 310 sprendimų).

Baigtas nuosavybės teisių atkūrimas į kaimo vietovėse turėtą žemę (221 piliečiams nuosavybės teisių į 283 ha žemės, miško ir vandens telkinių neįmanoma atkurti dėl jų pačių neveikimo). Nuo žemės reformos pradžios (1991 m.) iki 2021 m. sausio 1 d. priimti sprendimai 787 710 piliečių atkurti nuosavybės teises į 4,03 mln. ha žemės, miško ir vandens telkinių (99,96 proc.). Liko atkurti

nuosavybės teises 1 520 piliečių į 1,84 tūkst. ha žemės. Per 2020 m. nuosavybės teisės atkurtos 1 490 piliečių į 2,15 tūkst. ha žemės.

Atkuriant nuosavybės teises miestams priskirtose teritorijose, iki 2020-12-31 priimti sprendimai 48 190 piliečių atkurti nuosavybės teises į 37,40 tūkst. ha žemės (95,04 proc.). Liko atkurti nuosavybės teises 3 650 piliečių į 1,95 tūkst. ha žemės plotą. Per 2020 m. nuosavybės teisės atkurtos 810 piliečių į 0,34 tūkst. ha miesto žemės.

Šalies miestuose (išskyrus Vilniaus ir Trakų miestus) nuosavybės teisės į miestuose turėtą žemę atkurtos 99,06 proc. piliečių, pateikusių visus nuosavybės teises įrodančius ir giminystės ryšį su turėtos žemės savininku patvirtinančius dokumentus. Iš 100 miestų visiškai atkurtos nuosavybės teisės piliečiams 86 miestuose, o 9 miestuose liko atkurti nuosavybės teises tik iki 10 pretendentų. Kauno mieste liko atkurti nuosavybės teises 271 piliečiui (96,92 proc.), Palangos mieste liko atkurti 79 piliečiams (97,75 proc.), kurie pageidauja susigrąžinti žemę natūra (turėtoje vietoje), tačiau savivaldybių administracijos dar nėra pateikusios žemės sklypų, į kuriuos piliečiai pageidauja atkurti nuosavybės teises natūra, dokumentų.

Vilniaus mieste ir Trakų mieste iki 2020-12-31 pateikta 6 610 piliečių prašymų atkurti nuosavybės teises į 5,42 tūkst. ha žemės miestuose, liko atkurti nuosavybės teises 3,2 tūkst. piliečiams į 1,727 tūkst. ha žemės plotą. Vilniaus mieste nuosavybės teisės atkurtos tik į 67,5 proc. žemės ploto, nurodyto piliečių prašymuose, Trakuose – 93,34 proc. Vilniaus mieste gauti naują ir (ar) naują lygiavertį žemės sklypą pageidauja 2,133 tūkst. piliečiai. Vilniaus miesto savivaldybės administracija yra pateikusi tik 55 naujus žemės sklypus piliečių nuosavybės teisėms atkurti.

Vykdam žemės naudojimo valstybinę kontrolę, 2020 m. buvo atlikta 12 064 patikrinimai prioritetinėse srityse (kitos paskirties privačių žemės sklypų, kitos paskirties išnuomotų valstybinės žemės sklypų, savivaldybėms perduotų neatlygintinai naudotis (panauda) valstybinės žemės sklypų, apleistų žemės sklypų, kitų žemės naudojimo patikrinimų (namų valdų žemės sklypų, valstybinės žemės plotų, nesuformuotų atskirais žemės sklypais, kuriuose galimai vykdoma neteisėta veikla ir pan.). Buvo nustatyti 3 523 žemės naudojimo tvarkos pažeidimai (sumažėjo lyginant su 2019 m.). Siekiant užtikrinti kuo efektyvesnį žemės naudojimo valstybinės kontrolės vykdymą, jos vykdymo procesų stebėseną, apskaitą ir didinti prižiūrimų subjektų informuotumą, pasiūlytas ir įgyvendintas geografinių informacinių sistemų (toliau – GIS) priemonių pritaikymas žemės naudojimo kontrolės darbų organizavimui. GIS priemonių pagalba sukurta ir internetinė svetainė, kurioje gyventojai apie pastebėtą žemės naudojimo tvarkos pažeidimą gali informuoti greičiau neatskleisdami savo tapatybės – jiems tereikės interaktyviame žemėlapyje pažymėti konkrečią vietą, kurioje pastebėtas galimas žemės naudojimo tvarkos pažeidimas.

Tobulinant žemės sklypų kadastro duomenų patikros darbus, buvo įsigyti nauji matavimo prietaisai, kurie leido visus metus, įvertinus pandemiją ir karantino sąlygas, atlikti patikras. Siekiant efektyvesnio žemės sklypų kadastro duomenų bylų tikrinimo, 2020 m. pradėtas žemės sklypų kadastro duomenų bylų tikrinimo funkcionalumo tobulinimas – bendradarbiaujant su VĮ Registrų centru, vertintos galimybės automatizuoti Nekilnojamojo turto registro posistemėje „GeoMatininkas“ žemės sklypų kadastro duomenų bylų tikrinimo aktų pildymą.

Per 2020 m. sudaryta 5 499 valstybinės žemės pirkimo–pardavimo sutarčių. Už parduotus valstybinės žemės sklypus į valstybės bei savivaldybės biudžetus pervesta 37,7 mln. Eur (13,6 proc. daugiau nei 2019 m.).

Įgyvendinant ypatingos valstybinės svarbos „Rail Baltica“ projekto II etapą, 2020 m. visuomenės poreikiams buvo patvirtinti 1 562 žemės paėmimo visuomenės poreikiams aktai, kuriuose nurodytas bendras žemės plotas siekia apie 380 ha. Buvo užbaigtas daugiau kaip 20 metų trukęs žemės paėmimo Kauno laisvajai ekonominei zonai (LEZ) plėsti procesas – į didesnę nei 500 ha Kauno LEZ teritoriją pateko daugiau nei 400 privačių žemės sklypų ar jų dalių.

Valstybinės žemės apskaitos (VŽA) erdviniai ir statistiniai Lietuvos Respublikos teritorijos duomenys per 2020 m. buvo atnaujinti 2 kartus – sausio 1 d. ir liepos 20 d. VŽA erdvinių duomenų rinkinys nuo 2020 m. sausio 2 dienos viešai publikuojamas Lietuvos erdvinės informacijos portale www.geoportal.lt. Naudojantis naujai sukurtu erdvinių duomenų rinkiniu, galima paprastai ir greitai sužinoti informaciją apie valstybei priklausančią žemę konkrečioje teritorijoje, kokios žemės

naudmenos (žemės ūkio naudmenos, miškas, vandens telkiniai, keliai ir kt.) sudaro atitinkamą valstybinės žemės plotą, kuriam laikui ir kokių pagrindų (nuoma, panauda ir kt.) suteikta teisė juo naudotis, pasitelkus duomenų rinkinį, galima įvertinti galimybę išsinuomoti arba įsigyti valstybinės žemės sklypus pasirinktoje teritorijoje.

Pagal Valstybinio geodezinio pagrindo tvarkymo ir krašto kartografavimo 2018–2020 metų programą buvo atnaujinta 14 vartotojams teikiamų valstybinių erdvinių duomenų rinkinių ir žemėlapių. 2020 m. labai išaugo valstybinių erdvinių duomenų (ortofotografinių žemėlapių, lazerinio skenavimo taškų duomenų, georeferencinių duomenų, topografinių ir teminių žemėlapių) naudotojų skaičius – nuo planuotų 5 000 vnt. iki 7 321 vnt. užsakytų. 2020 m. pradėtas vykdyti Geodezinės ir kartografinės medžiagos fondo el. paslaugos tobulinimas, jis papildytas naujais geodeziniais duomenimis.

Žemės išteklių naudojimo stebėseną suteikia galimybę analizuoti žemės naudojimo pokyčius ir priimti sprendimus, pagrįstus racionalių žemėnaudų formavimu, konkurencingų ūkių kūrimu, aplinkosaugos reikalavimų įgyvendinimu, kaimo infrastruktūros plėtra bei gyvenimo sąlygų kaime gerinimu. Žemės išteklių naudojimo stebėseną atliekama 10-tyje nuolatinių stebėjimo teritorijų (bendras plotas 4 000 ha), jau vykdoma penkiolika metų. Vykdomos žemės išteklių stebėsenos sritys: *žemės ūkio naudmenų dirvožemio tipų ir granulimetrinės sudėties analizė* (vykdoma kas 10 metų) (buvo atliktas duomenų apibendrinimas patikslinta dirvožemio tipų ir granulimetrinės sudėties duomenų bazė); *žemės ūkio naudmenų dirvožemio agrocheminių savybių struktūros ir pokyčių analizės paruošiamieji ir lauko darbai* (vykdomi kas 5 metai) (atlikti dirvožemio agrocheminių savybių stebėsenai paruošiamieji darbai – kiekvienai nuolatinės stebėsenos teritorijai maketuojami ir spausdinami lauko darbams skirti dirvožemių žemėlapiai); *žemės ūkio augalų grupių sudėties ir jų pokyčių per 2005–2020 m. analizė*, apibendrinus darytina išvada, kad ekstensyvių augalų (pievos ir ganyklos) plotai mažėja, didėja intensyvių augalų (cukriniai runkeliai, pašariniai šakniavaisiai, bulvės, daržovės, javai grūdams, rapsai, linai) plotai; *žemės ūkio naudmenų naudotojų grupių ir jų pokyčių per 2005–2020 m. analizė* (šalies mastu nustatoma, kurios ūkių valdos turi didėjimo tendenciją). Nuo 2011 m. iki 2020 m. vidutinis valdos dydis išaugo nuo 8,7 ha iki 18,4 ha. Žemės išteklių naudojimo stebėsenos (monitoringo) ataskaita viešai publikuojama www.nzt.lt.

4 strateginis tikslas: stiprinti visuomenės sveikatą ir vartotojų apsaugą, susijusią su maisto sauga ir kokybe, užtikrinti augalų sveikatingumą ir gerovę

Šio strateginio tikslo savo kompetencijos srityje siekia ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, įgyvendindama 2020–2022 strateginį veiklos planą ir vykdydama programą „Valstybinė maisto ir veterinarijos kontrolė“.

4 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir LR atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

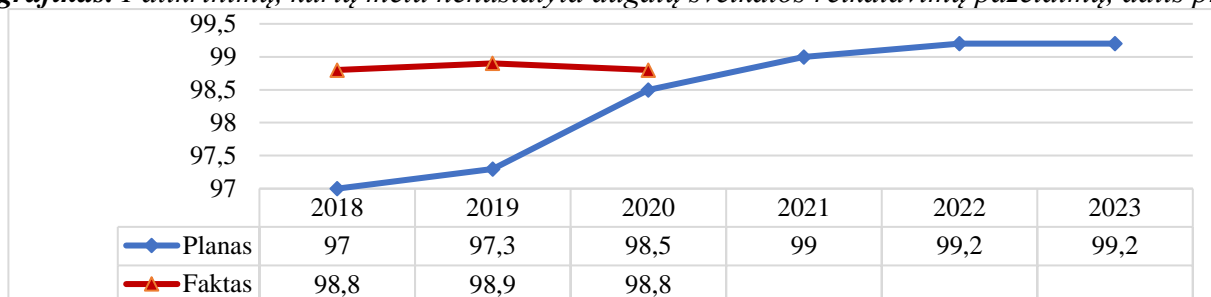
Progra mos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų dalis nuo patikslinto plano (proc.)**
04 01	Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai	6 794	7 099	6962,16	98,1
	Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama	109	109	64,6	59,3

*asignavimų pokyčiai – į 2020 biudžetinius metus perkeltos 2019 m. nepanaudotos biudžetinių įstaigų pajamos; iš Žemės tvarkymo ir administravimo bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymo programos (03 01) perkelta lėšų Valstybinei augalininkystės tarnybai prie Žemės ūko ministerijos kreditorinei skolai sumokėti.

**asignavimų nepanaudojimo priežastys – gauta mažiau paraiškų negu buvo planuota; dėl COVID-19 ekstremalios padėties įvedimo nusikėlė pirkimai bei prekių ir paslaugų tiekimas; dėl karantino sumažėjo tikrinimų.

Informacija apie 4 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes:

8 grafikas. Patikrinimų, kurių metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų, dalis proc.

Duomenų šaltinis – Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (VAT). Atsižvelgiant į kriterijaus skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

VAT 2020 m. ūkio subjektams organizavo nuotolinius mokymus veiklos priežiūros klausimais, kurių metu buvo aptariami ir tarnybos specialistų registruojami veiklos pažeidimai bei kaip jų išvengti, todėl ūkio subjektai mažiau darė pažeidimų. Be to, buvo atlikti 54 409 fitosanitariniai tikrinimai (jų metu ūkio subjektai taip pat buvo konsultuojami veiklos priežiūros klausimais), arba 30 proc. daugiau nei buvo planuota, todėl atotrūkis tarp atvejų, kai buvo nustatyti pažeidimai ir patikrinimų be pažeidimų, dar labiau padidėjo.

Igyvendinant 4 strateginį tikslą – vykdyti valstybinę fitosanitarijos, augalų apsaugos, trąšų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos, grūdų ir jų produktų kokybės gerinimo politiką (įgyvendina VAT), buvo atliekami tiek LR auginamų, dauginamų augalų, gaminamų augalinių produktų ir kitų su augalais ir augaliniais produktais susijusių objektų, tiek į LR ir ES teritoriją įvežamų, iš jos išvežamų, teritorijos viduje ir per ją tranzitu vežamų, joje sandėliuojamų, superkamų, realizuojamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitariniai tikrinimai. Šie veiksmai itin svarbūs siekiant įgyvendinti bendrą ES augalų sveikatingumo politiką. 2020 m. iš viso buvo atlikta 60 456 ūkio subjektų patikrinimai, vieno planinio patikrinimo vidutinė trukmė – 1 val. 11 min.

Augalų dauginamosios medžiagos ir pluoštinių kanapių auginimo bei tiekimo rinkai klausimais ūkio subjektams suteikta 1 190 konsultacijų. Vykdam rinkai tiekiamos dauginamosios medžiagos kontrolę, buvo atlikta 117 patikrinimų, vykdam atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų priežiūrą – 46 patikrinimai. Atliekant pluoštinių kanapių auginimo priežiūrą ir vykdam pluoštinių kanapių produktų kontrolę, buvo užtikrinama, kad LR teritorijoje auginamos pluoštinių kanapių veislės ir tiekiami rinkai pluoštinių kanapių produktai yra gauti iš kanapių veislių, kuriose tetrahidrokanabinolio kiekis neviršija 0,2 proc. (patikrinta 14 subjektų). Grūdų kokybės nustatymo analizatorių tinklo funkcionavimo kontrolė leidžia ūkio subjektams grūdų pardavimo–supirkimo vietose gauti patikimus tyrimų rezultatus (patikrinta 20 grūdus superkančių ūkio subjektų).

Augalų apsaugos produktų (toliau – AAP), trąšų bei tręšiamųjų produktų (toliau – TP) sričių klausimais ūkio subjektams buvo suteiktos 2 108 konsultacijos. Vykdam AAP įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo ir tiekimo rinkai priežiūrą buvo atlikta 2 556 ūkio subjektų patikrinimai, o TP – 896 patikrinimai. Daugiausia neatitikimų teisės aktų reikalavimams nustatyta vykdam AAP naudojimo priežiūrą – 369.

Vykdam augalų apsaugos produktų registravimą (kad rinkai būtų tiekiami tik registruoti augalų apsaugos produktai, kuriuos naudojant nekyla pavojaus žmonių sveikatai, gyvūnams ir aplinkai), LR registruoti 436 AAP profesionaliajam naudojimui.

Siekiant užtikrinti, kad Lietuvoje būtų prekiaujama sveikomis bulvėmis ir sodinukais, buvo vykdyta prekyautojų šiomis prekėmis turgavietėse kontrolė – VAT patikrino 516 prekyautojų (užfiksuota 114 prekyautojų padarę pažeidimus).

Vykdam augalų veislių registravimą (įrašymas į Nacionalinį augalų veislių sąrašą, suteikiant teisinę apsaugą LR) – penkiuose augalų veislių tyrimo skyriuose, išsidėsčiusiuose 3 skirtingose Lietuvos dirvožemio ir klimato zonose, buvo atlikta 578 įvairių augalų veislių ūkinio vertingumo tyrimai – 4

augalų veislėms suteikta teisinė apsauga, į sąrašą įrašyta buvo 74 žemės ūkio, 2 daržovių ir 17 dekoratyvinių augalų veislių.

Ūkininkams buvo suteikta galimybė sėti įvairių rūšių žemės ūkio augalų sertifikuotą, Lietuvoje ištirtų ir registruotų veislių patikrintą sėklą ir sudaromos sąlygos eksportuoti Lietuvoje išaugintą produkciją (atitinka ne tik ES, bet ir kitų valstybių reikalavimus).

Fitosanitarijos srities klausimais 2020 m. buvo suteikta 2 565 konsultacijos. Pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (skyrių) specialistai patikrino 8189 importuojamus krovinius su augalais, augaliniais produktais ir kitais susijusiais objektais, kurie buvo vežami į Lietuvą ar kitas ES valstybes. Dėl medinės pakavimo medžiagos iš viso patikrinti 41 332 kroviniai. Atliekant augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinės būklės valstybinę kontrolę, buvo atlikti 3 380 patikrinimai (13 proc. mažiau nei 2019 m.). Į Fitosanitarinių tyrimų laboratoriją (skyrių) (toliau – FTLS) buvo pristatyta 3 470 mėginių (juos sudarė 7 399 laboratoriniai mėginiai), juos tiriant atlikti 28 966 tyrimai. Atlikus eksportuojamų bei reeksportuojamų krovinių fitosanitarinius patikrinimus, išduota 50 175 produkcijos sveikatingumą patvirtinančių eksporto ir reeksporto fitosanitarinių sertifikatų (paslaugos teikimas vyko ir COVID-19 metu). Tuo tarpu fitosanitarinių patikrinimų dėl į Lietuvą ir kitas ES valstybes nares importuojamų krovinių atlikta – 49 511 (iš jų 41 322 dėl medinės pakavimo medžiagos, naudojamos įvairiems kroviniams vežti, kontrolės).

Užtikrinant įvežamų bei išvežamų vaisių ir daržovių atitiktis prekybos standartams bei atliekant žmonių maistui ir gyvūnų pašarams neskirtų genetiškai modifikuotų augalų, dauginamosios medžiagos ir augalinių produktų kontrolę bei tokių produktų ir dauginamosios medžiagos, kuriuose galėtų būti genetiškai modifikuotų organizmų, stebėseną pasienyje ir vidaus rinkoje, per 2020 m. buvo atlikta 2 061 importuojamų ir eksportuojamų šviežių vaisių bei daržovių atitikties prekybos standartams patikra.

Kad būtų užtikrintas aukštas augalų sveikatingumo lygis, buvo vykdyta ES iš dalies finansuojama kenkėjų stebėseną (atlikti 35 kenkėjų stebėjimai).

Parama kompensuojant nuostolius dėl fitosanitarijos priemonių naudojimo pasinaudojo 6 asmenys, jiems paskaičiuota 89 tūkst. Eur kompensacija.

Nacionalinio akreditacijos biuro direktorius 2020 m. kovo 6 d. patvirtino FTLS atitikimą akreditavimo standartui LST EN ISO/IEC 17025:2018. – laboratorija buvo perakredituota naujam 5 m. laikotarpiui (akredituota atlikti augalų, augalinių produktų ir jų kenkėjų tyrimus).

2020 m. VAT pradėjo vykdyti ūkio subjektų konsultavimo įrašymą, kokybės stebėseną ir vertinimą. (vidutinė konsultavimo kokybė – 79 proc.). Gerinant paslaugų kokybę, šiais metais per informacinę sistemą VATIS buvo pradėtas sisteminis ūkio subjektų apklausų ir grįžtamojo ryšio vykdymas, pradėjo veikti pasitikėjimo linija.

II SKYRIUS

VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

I PRIORITETAS. Darni, atsakinga ir sveika visuomenė

1.5. Kryptis. Aplinkos, tinkamos darniai gyventi visoms gyvybės formoms, kokybės užtikrinimas

1.5.1. Darbas. Vandens telkinių ir jų vandens naudojimo valdymo upių baseinų principu įdiegimas, siekiant pagerinti vandens telkinių būklę.

1.5.1.2 Aplinkosaugos atžvilgiu funkcionalios tręšimo ir stebėsenos sistemos sukūrimas

Parengta ir 2020-02-20 pasirašyta sutartis su LAMMC Agrocheminių tyrimų laboratorija dėl dirvožemio agrocheminių savybių stebėsenos 40 tūkst. ha plote. Atliktos pH, P ir K analizės iš 40 tūkst. ha ploto. Surinkti ir iširti 1600 ėminių mineralinio azoto kiekiui nustatyti, 800 dirvožemio

ėminių mineralinės sieros kiekiui nustatyti. Iš 24 aikštelių surinkti, iširti ir apibendrinti dirvožemio humoso, judriojo kalcio, magnio, aliuminio, judriųjų mikroelementų (B, Zn, Mn, Cu, Fe, Mo, Co), sunkiųjų metalų (Cd, Cr, Ni, Pb, As) mainų katijonų koncentracijai nustatyti. Parengtas dirvožemių agrocheminių savybių (pH, P₂O₅ ir K₂O) grupių duomenų 40 tūkst. ha plote erdvinių duomenų rinkinys DirvAgroch_DB10LT ir paskelbtas Lietuvos erdvinės informacijos portale. Informacija apie vykdytą priemonę, tyrimų rezultatus, rekomendacijos ūkininkams paskelbta vykdytojo interneto svetainėje, ŽŪM portale, žiniasklaidoje. Atsižvelgiant į tyrimų metu nustatytą mineralinių medžiagų kiekį dirvoje, rengiant tręšimo planus, galima sumažinti trąšų normas, racionaliai ūkininkauti kartu saugant aplinką ir gaminant geros kokybės produktus.

ŽŪM kartu su Aplinkos ministerija (AM) 2020 m. dalyvauja sistemos dėl dirvožemio Tręšimo planavimo ir trąšų naudojimo projekte (ES struktūrinių fondų finansavimas iš AM). ŽŪM liepos mėn. parengė tręšimo planų rengimo metodikos 1-ąją tarpinę ataskaitą. Tręšimo planų rengimo metodika turės būti integruota į sukurtą Tręšimo planavimo ir trąšų naudojimo apskaitos posistemę, kuri yra pagrindinė sistemos dalis (atlieka AM). Vėluojant finansavimui šis projektas nebuvo pabaigtas 2020 m. Tikėtina, kad iki 2021 m. III ketv. AM sukurs Paraiškų priėmimo informacinės sistemos Tręšimo planavimo ir trąšų naudojimo apskaitos posistemę. Tik po to ŽŪM turės ją formalizuoti ministro įsakymu (numatyta, kad stebėseną ir kontrolę vykdys VAT).

1.5.3. Darbas. Teisinių ir ekonominių priemonių sukūrimas, siekiant sumažinti oro taršą ir klimato kaitą.

1.5.3.10. Priemonių, mažinančių aplinkos oro taršą amoniaku, skatinimas ir rėmimas, panaudojant lėšas ir kitus galimus finansavimo šaltinius

Mažinti aplinkos oro taršą amoniaku padeda Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos lėšomis finansuojami projektai, vykdančios priemonių, susijusių su aplinkosauga mokymus ir konsultavimą bei teikiant paramą specifinių pievų tvarkymui.

Vykdyti mokymai ir konsultavimas buvo skirti ūkininkams, miško valdytojams ir kaimo vietovėse veikiančioms labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms. Mokymų tikslas – suteikti ūkio subjektams žinių ir įgūdžių, susijusių su efektyviu išteklių valdymu, naujų gamybos metodų diegimu, organizacinių inovacijų taikymu ir suteikti praktinių gebėjimų, kurie leistų įvertinti, atkurti ir išsaugoti su žemės ūkiu susijusias ekosistemas, parinkti tinkamas priemones, mažinančias šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijas, skatinti aplinkai draugišką ūkininkavimą, ugdyti atsakomybę už vykdomos veiklos poveikį aplinkai. Baigę mokymus, ūkio subjektai geba tinkamai tvarkyti ūkį pagal aplinkos apsaugos reikalavimus, įvertinti žemės ūkio veiklos poveikį kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei, taikyti žemės ūkio veiklos principus, mažinančius amoniako ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, nustatyti taikomų žemės ūkio aplinkos apsaugos ir tausios gamybos priemonių realią naudą ūkio gyvybingumui ir gamtos ištekliams. Per 2020 m. suorganizuoti 123 mokymai (pagal mokymo programas „Ekologinio ūkininkavimo pagrindai“, „Ūkininkavimas hidrografiškai jautriose teritorijose“, „Tausaus dirvožemio naudojimo pagrindai“, „Naujausių technologijų panaudojimas ekologiniuose ūkiuose“, „Aplinkosauga ir tręšimo planavimas“, „Dalyvavimas aplinkosaugos priemonėse ir jų įgyvendinimas“ ir „Aplinkosauga ir kraštovaizdžio gerinimas“) ir suteikta daugiau nei 15 000 val. mokymo (konsultavimo) paslaugų, kuriomis pasinaudojo daugiau kaip 2 000 ūkininkų.

Mažinant oro taršą žemės ūkyje, mažinant amoniako emisiją, gyvulininkystės sektoriuje yra sudaryta galimybė ūkininkams gauti kompensacines išmokas pagal KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“, ekstensyviai ganant gyvulius, draudžiant naudoti mineralines trąšas išipareigotuose pagal veiklą plotuose taip prisidedant prie amoniako taršos mažinimo. Specifinių pievų tvarkymui 2020 m. pateikta paraiškų, kur deklaruotas 2 166 ha plotas ir prašoma paramos 149 tūkst. Eur (2019 m. buvo deklaruotas 2 244 ha plotas, tinkamas paramai gauti – 2 203 ha, išmokėta paramos suma – 152 tūkst. Eur).

III PRIORITETAS. Viešojo sektoriaus efektyvumo ir skaidrumo didinimas

3.1. Kryptis. Valstybinio sektoriaus efektyvumo ir skaidrumo didinimas

3.1.3. Darbas. Valstybinio turto efektyvaus centralizuoto valdymo sistemos sukūrimas ir įdiegimas

3.1.3.5. Valstybinės žemės apskaitymas

Valstybinės žemės apskaitos erdviniai ir statistiniai LR teritorijos duomenys per 2020 m. buvo atnaujinti 2 kartus sausio 1 d. ir liepos 20 d. Erdvinių duomenų rinkinyje www.geoport.lt pateikiama informacija apie visus šalyje esančius valstybinės žemės sklypus ir plotus. Minėtas rinkinys padeda paprastai ir greitai sužinoti informaciją apie valstybei priklausančią žemę konkrečioje teritorijoje, kokios žemės naudmenos (žemės ūkio naudmenos, miškas, vandens telkiniai, keliai ir kt.) sudaro atitinkamą valstybinės žemės plotą, kuriam laikui ir koku pagrindu (nuoma, panauda ir kt.) suteikta teisė juo naudotis. Erdvinių duomenų rinkinys padėjo nustatyti, kad Lietuvoje yra 2,15 mln. ha valstybinės žemės.

Rodiklis – apskaitytos valstybinės žemės ploto dalis, palyginti su visu Lietuvos žemės plotu (proc.), įvykdytas 2019 m.

Erdvinių duomenų rinkinys leidžia priimti svarius sprendimus dėl valstybinės žemės naudojimo prioritetų – specialistai gali tiksliai nusakyti kiekvieno valstybei priklausančio žemės ploto padėtį valstybinėje koordinacinių sistemoje, jo plotą, nustatyti pasikeitimus ir valstybinės žemės naudojimo pažeidimus, greitai pateikti detalią patikėjimo teise valdomos žemės statistiką. Vartotojai gali pasirinkti valstybinės žemės atvaizdavimą žemėlapių naršyklėje pagal valstybinės žemės patikėtinio pavadinimą ir sužinoti informaciją apie valstybei priklausančią žemę konkrečioje teritorijoje.

3.2. Kryptis. Valstybinio sektoriaus efektyvumo ir skaidrumo didinimas

3.2.1. Darbas. Žmogaus patogumui skirtos viešosios paslaugos

3.2.1.5. Sudarymas teisinių, administracinių ir finansinių prielaidų centralizuotai kurti, teikti, gauti ir tvarkyti erdvinis topografijos ir inžinerinės infrastruktūros duomenis; sudaryti statinio informacinio modeliavimo norminių dokumentų kompleksą ir nacionalinį statybos informacijos klasifikatorių

2020 m. buvo tęsiami Topografinių ir inžinerinės infrastruktūros objektų erdvinių duomenų vieningo erdvinių duomenų modelio Topografijos ir inžinerinės infrastruktūros informacinėje sistemoje (TIIS) kūrimo darbai. Taip tvarkomi erdviniai duomenys bus tinkami įvairiapusiam pakartotiniam naudojimui, pvz., teritorijų planavimui, statybų projektavimui, taip pat būtų užtikrintos sąsajos su valstybės registras, kadastrais ir valstybės informacinėmis sistemomis.

Per TIIS paslaugas bus pasiekiami vieningi topografijos ir inžinerinės infrastruktūros objektų erdviniai duomenys. Lietuvos ir užsienio verslo subjektams (projektuotojams, geodezininkams, matininkams, žemėtvarkininkams, statybininkams ir kt.) reikės mažiau laiko ir pastangų oficialiems ir patikimiems stambaus mastelio erdviniams duomenims pasiekti, taip pat šie duomenys leis tiksliau įvertinti projektavimo ar miestų ūkio infrastruktūros objektų priežiūros darbų apimtį, netiesiogiai spartins žemės kasimo, statybos ir kt. leidimų išdavimą.

2020 m. projekto „Topografijos ir inžinerinės infrastruktūros informacinės sistemos ir naujų el. paslaugų sukūrimas ir įdiegimas“ vykdymo metu buvo įsigyta TIIS veikimui reikalinga sisteminė programinė įranga, darbo vietų techninė ir programinė įranga bei informavimo priemonės, įgyvendintos Topografijos ir inžinerinės infrastruktūros informacinės sistemos ir naujų elektroninių paslaugų sukūrimo ir įdiegimo paslaugų ir Topografijos ir inžinerinės infrastruktūros informacinės sistemos sukūrimo ir įdiegimo paslaugų techninės priežiūros sutartys, sukurtas VIISP išplėtimas ir integracija su TIIS dėl žemės kasimo leidimų išdavimo. Šioms veikloms vykdyti 2020 m. buvo skirta 2 027 tūkst. Eur.

3.2.1.7. Automatizuoti rizikos vertinimo procesą dėl fitosanitarinių sertifikatų išdavimo eksportuojamiems ir reeksportuojamiems kroviniams

Augant augalininkystės sektoriui, svarbu vidaus rinkoje nesunaudojamą produkciją išvežti už ES ribų. Tarptautinėje prekyboje konkurenciniu pranašumu yra ne tik prekės aukšta kokybė, bet ir pristatymo užsakovui sparta. Šioms laiko sąnaudoms svarbos turi ir ūkio subjektų veiklos priežiūros institucijų administracinių paslaugų, susijusių su išvežamos produkcijos kontrole, teikimo sparta. Eksportuojamus ir reeksportuojamus augalų, augalinių produktų ir susijusių objektų krovinius turi lydėti fitosanitarinis sertifikatas, kuris išduodamas po krovinio fitosanitarinės rizikos vertinimo.

2020 m. buvo automatizuotas fitosanitarinės rizikos vertinimo procesas – būtinų duomenų (priklausomai nuo krovinio sudėties ir prekes importuojančios valstybės fitosanitarinių reikalavimų) apibendrinimas, kuomet VATIS informacinė sistema įvertina rizikos veiksnius ir pateikia sprendimą dėl būtinybės fiziškai patikrinti krovinį. Taip yra sumažinta žmogiškosios klaidos pasireiškimo tikimybė bei užtikrinamas centralizuotas, sistemingas ir spartus informacijos, būtinos krovinio fitosanitarinei rizikai nustatyti, administravimas.

3.5. Kryptis. Vietos savivaldos ir regionų stiprinimas

3.5.2. Darbas. Regionų valdymo ir savivaldos tobulinimas, diegiant atvirumo visuomenei ir partnerystės principus, priimant sprendimus

3.5.2.5. Žemės gražinimo proceso užbaigimas kaimo vietovėse ir miestų teritorijoje (išskyrus Trakų m. ir Vilniaus m.)

2020-12-31 duomenimis, šalies kaimo vietovėse beveik 100 proc. piliečių žemės sklypai suprojektuoti žemės reformos žemėtvarkos projektuose ar jiems prilyginamuose žemės sklypų planuose (žemėtvarkos projektai), t. y. šie piliečiai žemėtvarkos projektų rengimo metu pasirinko gražinamus natūra ar perduodamus nuosavybėn neatlygintinai lygiaverčius žemės sklypus, suderino jų plotus ir ribas. Nuosavybės teisės miestuose (išskyrus Vilniaus ir Trakų miestus) atkurtos 44,8 tūkst. piliečių į 33,7 tūkst. ha žemės plotą (į 99,34 proc. žemės ploto, nurodyto piliečių prašymuose). Iš 100 miestų visiškai atkurtos nuosavybės teisės piliečiams 86 miestuose, o 9 miestuose liko atkurti nuosavybės teises iki 10 pretendentų.

Iš viso per 2020 m. priimti 2 518 sprendimų dėl piliečių nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimo, iš jų 1 610 sprendimų priimti dėl nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimo kaimo vietovėse ir 908 sprendimai – dėl nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimo miestų (išskyrus Vilniaus ir Trakų miestus) teritorijose.

Paminėtina, kad šalies rajonuose, kuriuose yra užbaigtas nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimo procesas, toliau vykdoma žemės administravimo procedūra, t. y. įgyvendinama valstybės politika žemės administravimo, pardavimo aukcionuose, valstybinės žemės perleidimo, nuomos, perdavimo naudotis srityse ir kitose žemės reformos srityse.

3.5.2.6. Žemės gražinimo proceso užbaigimas Vilniaus m. ir Trakų m.

2020-12-31 duomenimis, nuosavybės teisės Vilniaus mieste atkurtos į 3,6 tūkst. ha žemės plotą (į 67,5 proc. žemės ploto, nurodyto piliečių prašymuose), Trakų mieste atkurtos į 50 ha žemės plotą, (į 93,34 proc. žemės ploto, nurodyto piliečių prašymuose). Vilniaus ir Trakų miestuose priimta 792 sprendimai dėl piliečių nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimo, liko atkurti nuosavybės teises 3 224 piliečiams.

Nuosavybės teisių atkūrimo miestuose procesas iš esmės priklauso nuo tinkamo savivaldybių kompetencijai priskirtų darbų atlikimo, t. y. nuo laiku NŽT pateiktų naujų žemės sklypų suformavimo. Nuosavybės teisių atkūrimas Vilniaus ir Trakų miestuose užsitęsė dėl šių miestų savivaldybių vangiai atliekamų joms įstatymais priskirtų funkcijų formuojant žemės sklypus. Atsižvelgiant į tai, ir vertinant, kad atkuriant nuosavybės teises NŽT turi atlikti teisės aktuose numatytas procedūras, priemonės įgyvendinimas planuojamas 2021 m. III ketv.

3.5.3. Darbas. Paskatų sistemos vietos ekonominiam potencialui didinti ir infrastruktūrai optimizuoti sukūrimas

3.5.3.7. ŽŪM perkėlimas į Kauną

Nuo 2020-08-03 Kauno mieste veikia 4 ŽŪM padaliniai – Bendradarbiavimo su savivaldybėmis ir socialiniais partneriais skyrius; Infrastruktūros ir biokuro panaudojimo skyrius; Žinių plėtros ir konsultavimo skyrius; Programinio, projekcinio valdymo ir analizės skyrius.

IV PRIORITETAS. Darni ir konkurencinga ekonomikos plėtra

4.1. Kryptis. Inovatyvios ekonomikos ir išmaniosios energetikos plėtra

4.1.6. Darbas. Vidaus energijos gamybos didinimas, panaudojant vietinius ir atsinaujinančius energijos išteklius

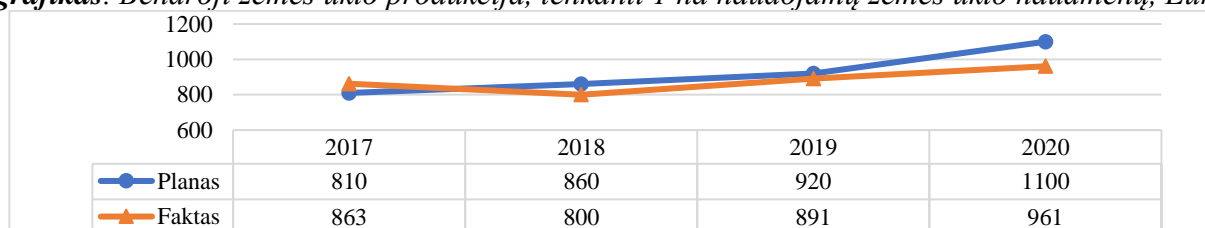
4.1.6.3. Biodujų energijos galimybių, poreikių įvertinimas ir šios srities plėtra

Žemės ūkio, Energetikos ir Aplinkos ministerijų bendru sutarimu 2020 m. buvo parengta priemonės „Investicinė parama biometano dujų gamybai ir (ar) biodujų valymo įrenginiams įrengti“ koncepcija (suderintas aplinkos ministro įsakymo projektas, kuriame numatyta, kad vieni iš subsidijų gavėjų yra žemės ūkio subjektai, o didžiausią savo ūkiuose susidarancio gyvulių ar paukščių mėšlo procentą bendroje biodujų gamybos žaliavų struktūroje pasiekusiam pareiškėjui (gali būti kartu su partneriais) suteikiama 35 balai). Įgyvendinus koncepciją, Aplinkos projektų valdymo agentūra (APVA) priiminėjo paraiškas paramai gauti pagal priemonę „Investicinė parama biometano dujų gamybai ir (ar) biodujų valymo įrenginiams įrengti“. Priemonei skirta 8 mln. Eur, subsidijos dydis iki – 65 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Paraiškas pateikė 9 pareiškėjai, po vertinimo pritarta 4 paraiškoms. Yra trys projektai (juos dar turi patvirtinti projektų atrankos komitete), kurių pareiškėjai (būsiami paramos gavėjai) – žemės ūkio veiklą vykdančys subjektai.

Teikiant finansinę paramą biodujų jėgainių įrengimui pagal KPP priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“, 2014–2020 m. laikotarpiu buvo skirta 12,15 mln. Eur. (didžiausia galima paramos suma vienam projektui – 1,6 mln. Eur, o didžiausias paramos intensyvumas – 60 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų). 2020 m. buvo gauta 4 paraiškos, prašoma paramos suma – 5,77 mln. Eur. 2020 m. paramos gavėjams buvo išmokėta 0,67 mln. Eur. 2020 m. parama buvo patvirtinta 3 ankstesniais metais pateiktoms paraiškoms, patvirtinta paramos suma – 4,8 mln. Eur.

4.5. Kryptis. Tausaus ir konkurencingo žemės bei maisto ūkio stiprinimas

9 grafikas. Bendroji žemės ūkio produkcija, tenkanti 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, Eur

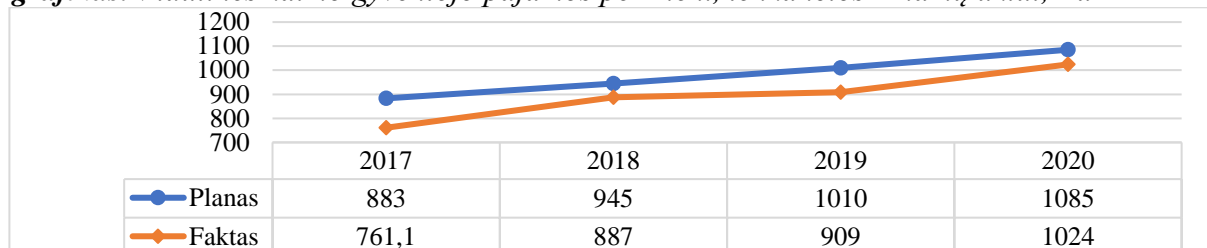

Duomenų šaltinis – ŽŪM. 2020 m. faktiniai duomenys preliminarūs.

Išankstiniais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2020 m. buvo pagaminta žemės ūkio produkcijos, kurios vertė 2 790 mln. Eur (2019 m. – 2 650 mln. Eur). Žemės ūkio produkcijos vertė to meto kainomis 2020 m., lyginant su 2019 m., padidėjo 5,3 proc. Preliminariais duomenimis augalininkystės produkcijos vertė padidėjo 11,2 proc. Tą lėmė gausesnis žemės ūkio augalų derlius. Ypatingai įtakos turėjo grūdinių augalų derliaus padidėjimas – 25,6 proc. ir rapsų derliaus padidėjimas – 40,4 proc. Pažymėtina, kad 2020 m. šalies žemdirbiai nuėmė rekordiškai didelius grūdų (6,92 mln. t) ir rapsų (0,97 mln. t) derlius. Preliminariais duomenimis gyvulininkystės produkcijos vertė mažėjo 5,5 proc. Tam įtakos turėjo 2,1 proc. sumažėjusios gyvulininkystės produkcijos

supirkimo kainos, iš jų labiausiai smuko paukščių (4,1 proc.), kiaulių (2,9 proc.) bei pieno (1,9 proc.) supirkimo kainos. Gyvulininkystės produkcijos apimtis sumažėjo 0,8 proc., nes buvo mažiau išauginta paukščių (2,5 proc.) bei mažiau primelžta pieno (2 proc.). Nors planuoti ambicingi bendrosios žemės ūkio produkcijos, tenkančios 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, rodikliai 2020 m. nepasiekti, tačiau bendrosios žemės ūkio produkcijos 5,3 proc. prieaugis 2020 m., palyginti su 2019 m., atsižvelgiant į neigiamą COVID-19 įtaką, vertintinas kaip geras pasiekimas šalies žemės ūkiui. Pažymėtina, kad šis prieaugis pasiektas taip pat po spartaus augimo 2019 m. – 2019 m., palyginti su 2018 m., bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis augo 12,4 proc.

10 grafikas. Vidutinės kaimo gyventojų pajamos per mėn., tenkančios 1 namų ūkiui, Eur

Duomenų šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

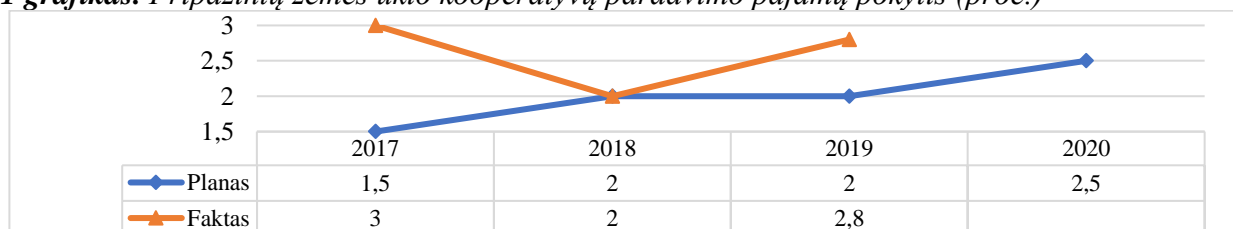
2020 m. duomenys apie vidutines kaimo gyventojų pajamas bus skelbiami tik 2021 m. rugpjūčio mėn., tačiau pritaikius tiesinės regresijos metodą, 2020 m. pinigines pajamas įvertintos 1 024 Eur. Pastaruoju metu stebimas spartus kaimo gyventojų pajamų augimas, tačiau pajamų skirtumas tarp miesto ir kaimo gyventojų išlieka gana didelis. Siekiant miesto ir kaimo gyventojų pajamų konvergencijos, būtina užtikrinti, kad kaimo gyventojų pajamos kiltų sparčiau nei miesto gyventojų pajamos.

Pajamų didėjimas sietinas su aukštos pridėtinės vertės kūrimu. 2020 m. epidemiologinė situacija parodė, kad krizės metu žemės ūkio ir pramonės sektoriai yra reikšmingai stabilesni už paslaugų sektorių, kuris dominuoja miestuose. Dėl to ypač svarbu plėtoti šiuos sektorius kaimo vietovėse: diegti naujas technologijas, kurti palankius aplinkai, aukštos pridėtinės vertės bioekonomikos produktus. Tokiu būdu būtų sukuriamos gerai apmokamos darbo vietos – svarbiausias veiksnys, lemiantis vidutinių kaimo gyventojų pajamų didėjimą.

4.5.1. Darbas. Ūkininkų derybinės galios stiprinimas ir konkurencingumo didinimas

Kooperacija žemės ūkyje šiais laikais itin svarbi ypač smulkiesiems ūkininkams. ŽŪM iniciatyva prieš trejus metus patobulinus Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymą, vis daugiau kooperatyvų pripažįstami žemės ūkio kooperatyvais. 2018 m. žemės ūkio kooperatyvais ŽŪM pripažino 26 kooperatyvus, 2019 m. – 28, o 2020 m. – 27. Tačiau Lietuvoje tik 12 proc. ūkininkų dalyvauja kooperacijos procesuose (palyginimui, Prancūzijoje – 94,6 proc., Austrijoje – 90,7 proc., Airijoje – 74,8 proc. ir būtent šiose šalyse produktyvumas yra didesnis lyginant su kitomis ES valstybėmis). Kooperacijos kuriama socialinė ir ekonominė nauda padeda sumažinti gamybos kaštus, padidinti ūkio veiklos produktyvumą ir praplečia galimybes gauti finansinę paramą ūkio veiklos modernizacijai. Pasitikėjimo trūkumas ir kooperacijos žinių stoka sąlygoja ūkininkų abejones dėl kooperacijos naudos. 2019 m. ŽŪM iniciatyva veiklą pradėjo darbo grupė, diskutuojanti dėl žemdirbių kooperacijos, svarstomos kooperacijos reglamentavimo ir plėtros tobulinimo galimybes, aktyviai veikė ir 2020 m.

11 grafikas. Pripažintų žemės ūkio kooperatyvų pardavimo pajamų pokytis (proc.)

Duomenų šaltinis – ŽŪM

Pripažintų žemės ūkio kooperatyvų pardavimo pajamos pamažu didėja. 2017 m. kooperatyvų pardavimų pajamos padidėjo 3 proc. 2018 m. pasiektas planuotas pripažintų žemės ūkio kooperatyvų pardavimo pajamų pokytis, o 2019 m. padidėjo 2,8 proc. 2020 metų duomenys bus skelbiami 2021 metų III ketvirtyje.

4.5.1.3. Tiesioginių išmokų ir Lietuvos kaimo plėtros programos prioritetų suteikimas smulkiųjų ir vidutinių ūkių padėčiai gerinti

Nuo 2014 m. Lietuvoje taikoma tiesioginių išmokų paramos schema – išmoka už pirmuosius hektarus, kuri mokama už pirmuosius 30 ha ir kurios tikslas yra remti smulkiuosius ir vidutinius ūkius. Lietuva šiai paramos schemai finansuoti skiria 15 proc. (2014 m. – 10 proc.) viso metinio tiesioginių išmokų paketo lėšų. Ši paramos schema padeda užtikrinti smulkiesiems ir vidutiniams ūkiams pajamų stabilumą, sustiprina jų galimybę plėsti savo veiklą, o tai padeda užtikrinti kaimo gyvybingumą.

2020 m. išmokos už pirmuosius hektarus, kuri mokama už pirmuosius 30 ha, dydis – 64,19 Eur už ha. Iki 2020 m. gruodžio mėn. pabaigos pareiškėjams išmokėta 76,2 mln. Eur išmokų už pirmuosius hektarus už 2020 m., o bendra paramos suma 2020 m. sudarė 77,5 mln. Eur.

KPP priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ paramos gavėjais per 2020 m. patvirtinti 1 579 pareiškėjai, kuriems numatyta skirti 66,18 mln. Eur paramos lėšų. Iš patvirtintų paramos gavėjų 1 228 paramos gavėjų ūkiai yra smulkūs ir vidutiniai ūkiai, jiems numatyta skirti 51,98 mln. Eur paramos lėšų.

Susitikimuose su žemdirbių organizacijomis buvo ne kartą aptarti paramos tiesioginėmis išmokomis, ekologinio ūkininkavimo, patikrų supaprastinimo, gyvulininkystės, augalininkystės ir kiti klausimai. Kadangi didžioji dalis klausimų, susijusių su tiesioginėmis išmokomis, yra daugiausia ES teisės aktais reglamentuojama sritis, tai valstybės narės neturi daug laisvės nukrypti nuo bendrų principų. Bet buvo rasta nemažai ir kompromisų su žemdirbių visuomene – tai atsispindės supaprastintose tiesioginių išmokų taisyklėse, kurios galios jau šių metų žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimui.

4.5.1.4. Ūkininkų kompetencijų inovatyvių bendradarbiavimo formų (klasteriai, tinklai) srityje stiprinimas parengiant ir įgyvendinant vadovų ir kooperatyvų narių mokymo (kursų) programą, viešinant inovatyvių bendradarbiavimo formų pritaikymo galimybes ir skleidžiant gerąją praktiką

Per 2020 m. buvo parengtos naujos mokymo programos: „Žemės ūkio kooperacija ir gamintojų grupių kūrimas, „Kooperacija ir kooperatyvų steigimas“, „Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) ūkinės-finansinės veiklos organizavimas“, „Žemės ūkio verslo vadyba, bendradarbiavimas ir kooperacija“, „Žemės ūkio verslo planavimas ir finansavimas, naujos bendradarbiavimo formos, kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) plėtra“ bei vykdomos tęstinės mokymo ir konsultavimo programos, numatytos VšĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos, VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros ir Žemės ūkio rūmų veiklos planuose. Įgyvendinant patvirtintas mokymo programas buvo organizuoti mokymai, seminarai, diskusijos ir konsultacijos vadovams ir kooperatyvų nariams. Per KPP nuolat viešinamos paramos kooperacijai galimybės – informacija ministerijos tinklaraštyje, skleidžiama kooperacijos gerosios patirties praktika, bendradarbiaujama su socialiniais partneriais. Teikiamos konsultacijos ūkininkams ir kooperatyvų steigėjams dėl kooperatyvų kūrimosi, veiklos ir jų narių skatinimo perdirbti pirminę žemės ūkio produkciją bei gamintojų grupių steigimosi klausimais. Tokiu būdu suteiktos įvairiapusės kooperuotis ir investuoti skatinančios žinios, viešinant inovatyvių bendradarbiavimo formų pritaikymo galimybes ir skleidžiant gerąją praktiką.

Pagal patvirtintas mokymų programas ir KPP priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritį „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ suorganizuoti 248 mokymo kursai, kuriuose pristatyta kooperuotos veiklos nauda ir kooperacijos galimybės, šiuose mokymuose dalyvavo apie 2 000 ūkininkų ir kitų žemės ūkio veiklos subjektų.

4.5.1.5. Žemės ūkio gamybos rizikų valdymas įsteigiant rizikų valdymo fondą

Besikeičianti situacija rinkose ir klimato kaita sąlygoja poreikį ieškoti naujų rizikos valdymo įrankių. Be šiuo metu taikomos augalų ir gyvūnų draudimo priemonės, ES reglamentas Nr. 1305/2013 sudaro galimybes taikyti ir kitas rizikos valdymo priemones. Viena iš galimų rizikos mažinimo priemonių yra žemdirbių savitarpio pagalbos fondai. Apie tokių fondų kūrimosi svarbą diskutuojama tiek ES įvairiose institucijose, tiek Lietuvoje žemdirbių organizacijose bei valstybės institucijose.

2020 metais Lietuvos Respublikos Seimas pritarė ŽŪM parengtam Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymo Nr. IX-987 2, 4, 7, 9 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymui, kuris įsigalios nuo 2022 m. Įstatymo tikslas – sudaryti teisinės sąlygas žemės ūkio veiklos subjektams savanoriškai steigti žemės ūkio veiklos rizikos valdymo fondus bei teikti valstybės ir ES paramą šiems fondams. Įsigaliojus priimtam įstatymui, bus sudarytos teisinės sąlygos žemės ūkio veiklos subjektams (ne mažiau kaip 5) steigti žemės ūkio rizikos valdymo fondus. Tokie fondai būtų steigiami savanoriška žemės ūkio subjektų iniciatyva ir formuojami pirmiausia iš jų pačių įmokų – fondai galės gauti paramą iš valstybės biudžeto, ES fondų. Nauju įrankiu išplečiama žemės ūkio veiklos rizikos valdymo aprėptis (pajamų lygio apsauga). Žemdirbiams, įsteigusiems fondą, bus galimybė turėti apsaugą nuo visų rizikų santykinai mažais kaštais; be to, įmokos, skirtingai negu draudimo atveju, kaupiamos fonde, t. y. neprarandamos.

4.5.1.6. Administracinėmis ir kitomis priemonėmis kurti palankias sąlygas trumpųjų maisto grandinių plėtrai

Vadovaujantis Ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose paramos taisyklių, patvirtintų žemės ūkio ministro 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-267 „Dėl Ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose paramos taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), reikalavimais, atrinktiems pareiškėjams (savivaldybių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoms) dengiamas kainų skirtumas, susidarantis renkantis ekologiškus ir nacionalinės kokybės produktus vietoj įprastinių maisto produktų ir žaliavų. Reitinguojant paraiškas, pirmenybė teikiama toms, kuriose daugiausia produktų numatoma išigyti laikantis trumposios maisto grandinės principo, kai produktai perkami iš to paties ir (ar) besiribojančių rajonų, kaip ir pareiškėjas. Atsižvelgiant į darželių ir ūkininkų bei gamintojų pastabas, Taisyklės nuolat peržiūrimos ir tobulinamos. 2020 m. jos buvo keistos 2 kartus, atlikta visa eilė palengvinimų: sumažintas būtinas pagal kokybės sistemas pagamintų produktų kiekis: vietoje 80 proc. ekologiškų produktų dabar nustatytas reikalavimas – 60 proc. arba 50 proc. pasirinktinai; atsisakyta perteklinio reikalavimo pareiškėjams prašyti paramos tik už 3, 6 ar 9 mėnesius; paraiškoje nurodytas vaikų skaičius, suderinus su NMA, gali būti tikslinamas mokslo metų pradžioje arba dėl kitų objektyvių priežasčių ir kt. 2020 m. šioje paramoje dalyvavo 10 darželių iš Ukmergės (2 darželiai), Panevėžio r. (4 darželiai), Lazdijų r. (2 darželiai) ir Vilniaus (1 darželis) ir Kauno r. (1). Ekologiškais ir nacionalinės kokybės produktais buvo maitinami 1 061 vaikai. 2020 m. šiai paramai skirta 739 tūkst. Eur.

Skatinti ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų, tiekiamų rinkai trumpomis maisto tiekimo grandinėmis, gamybą ir realizavimą, ŽŪM remiamoje konferencijoje „Kokybiško maisto šventėje“ buvo sukviestos savivaldybės, vaikų ugdymo įstaigos, ūkininkai ir gamintojai ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose paramos klausimams spręsti. Atsižvelgiant į ūkininkų ir gamintojų prašymus, kvietimas paraiškas teikti 2021 m. buvo skelbiamas 2020 m. metų lapkričio–gruodžio mėnesiais. Iš viso 2021 m. skirta 1 008 tūkst. Eur biudžeto lėšų. Metų gale paraiškas pateikė net 30 vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaigų, planuojama ekologiškais ir nacionalinės kokybės produktais maitinti 4 564 vaikus.

Paramos gavėjais pagal KPP priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ iki 2020-12-31 patvirtinti 21 pareiškėjas, kuriems skirta 1,9 mln. Eur paramos lėšų. Ši priemonė jau įgavo pagreitį ir trumpųjų maisto grandinių plėtra, kaip smulkiojo ir vidutinio verslo modelio galimybė, Lietuvoje populiarėja.

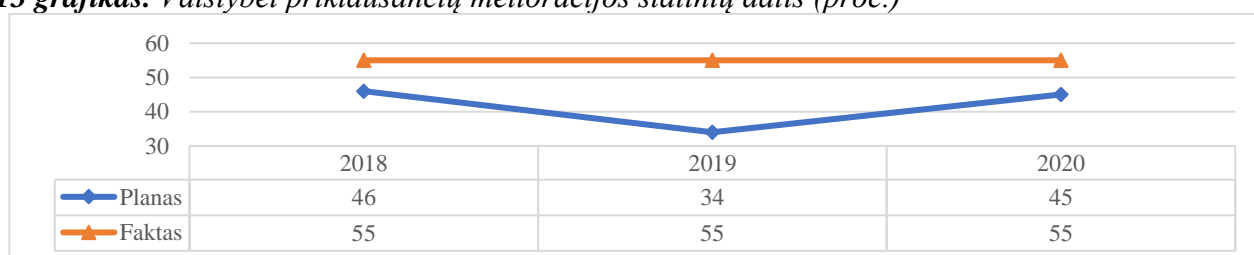
Ypatingai susidomėjimas šia priemone buvo juntamas, kai 2019 m. priemonės įgyvendinimo taisyklėse atlikta keletas žymių paramos teikimo sąlygų supaprastinimų bei praplėstas priemonės mechanizmas, o tai ne tik palengvino administracinę našą galimiems pareiškėjams, bet ir praplėtė jų ratą (pvz., partneriais ir tarpininkais gali būti viešieji juridiniai asmenys, taip pat įtraukti privatūs juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio ir maisto produktų prekyba) ir prisidėjo prie priemonės patrauklumo kūrimo tarp Lietuvos ūkininkų. Susikooperavę ūkininkai ir kiti privatūs juridiniai asmenys, šios paramos dėka, praplėtė savo vartotojų ratą, nes kiekvienas paramos gavėjas mažiausiai įkūrė po 1 prekybos vietą (stacionarią ar el. erdvėje), turėjo galimybę paramos pagalba populiarinti savo auginamą, gaminamą ar perdirbamą produkciją. Trumposios tiekimo grandinės rado savo klientą ne tik tarp šviežio maisto vartotojų – fizinių asmenų, kaip galutinių vartotojų, bet keletas iš jų pasiekė ir viešąsias įstaigas, t. y. tapo vietinėje rinkoje užaugintos ar pagamintos produkcijos nuolatinėmis tiekėjomis. Iš viso priemonei per 2014–2020 m. laikotarpį buvo skirta 4,05 mln. Eur lėšų; gauta per šį laikotarpį 49 paraiškos, įsisavinta 1,9 mln. Eur, kitos lėšos bus panaudotos per ateinančius metus.

4.5.3. Darbas. Melioracijos sistemų nuosavybės santykių ir atsakomybės pertvarkymas

4.5.3.2. Melioracijos statinių valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelio įteisinimas pakeičiant Melioracijos įstatymą.

Melioracijos inžineriniai statiniai yra labai svarbus ir didelis kiekvienos šalies turtas – jiems būtina nuolatinė priežiūra, remontas, rekonstrukcija. Ūkininkai patiria didelių nuostolių ne tik dėl neužaugusio derliaus, bet ir dėl išplautų trąšų. Drenažo vanduo, prisotintas maisto medžiagų, užteršia melioracijos sistemų vandens imtuvus, pablogindamas nuo vandens priklausomų ekosistemų vystymąsi. Sprendžiant klimato kaitos klausimus ir keliamus iššūkius, ūkininkai vis aktyviau bendradarbiauja su mokslininkais ir ieško naujų aplinkai draugiškų technologijų, kurios spręstų klimato kaitos keliamus iššūkius, būtų draugiškos aplinkai bei didintų Lietuvos žemės ūkio konkurencingumą. 2020 m. buvo parengtas Melioracijos įstatymo projektas, kuriame planuojama reglamentuoti: melioracijos inžinerinių statinių nuosavybės santykius; žemės savininkų ir kitų naudotojų teises ir pareigas, susijusias su melioracijos inžinerinių statinių statyba, jų rekonstravimu, remontu, naudojimu, priežiūra ir apsauga; melioracijos inžinerinių statinių valstybinę kontrolę ir ekspertizę, projektavimą; melioruotos žemės ir melioracijos inžinerinių statinių apskaitą ir erdvinių duomenų tvarkymą; melioracijos inžinerinių statinių rekonstravimo, remonto ir priežiūros darbų finansavimo principus.

13 grafikas. Valstybei priklausančių melioracijos statinių dalis (proc.)

Duomenų šaltinis – ŽŪM

Melioracijos įstatymo projektas, kuriame buvo numatyta žemės sklypų savininkams perduoti nuo 12,5 cm iki 30 cm diametro drenažo rinktuvus, nėra pakeistas, todėl 2020 m. rodiklis lieka 55 proc., valstybei priklausančių melioracijos statinių dalis, proc.

III SKYRIUS

KITŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ (NURODOMA KOKIŲ) ĮGYVENDINIMAS

ŽŪM įgyvendina arba prisideda įgyvendinant Tarpinstitucinius veiklos planus:

TVP 18 Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos 2013–2020 m. tikslų ir uždavinių įgyvendinimo tarpinstitucinis veiklos planas

ŽŪM prisideda įgyvendinant Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos 2013–2020 m. tikslų ir uždavinių įgyvendinimo tarpinstitucinį veiklos planą.

Iki 2020 m. gruodžio 31 d. žemės plotas, kuriame buvo vykdomos iš dalies su biologinės įvairovės išsaugojimu, vandentvarkos ir dirvožemio gerinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 297 509 ha (2019 m. – 300 518 ha), o žemės plotas, kuriame vykdomos su anglies dvideginio sekvestracija ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 80 792 ha.

Lietuvos ūkininkai 2020 m. turėjo galimybes prisidėti prie biologinės įvairovės išsaugojimo dalyvaudami priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklose (net 13 šios priemonės veiklų). Iš viso pagal šią priemonę buvo pateiktos 6 825 paraiškos ir deklaruotas 109 093 ha plotas. Populiariausios buvo dvi dirvožemio degradaciją stabdančios bei nuo vėjo ir vandens erozijos padedančios apsaugoti veiklos – „Ražienų laukai per žiemą“ (pateikta 2 440 paraiškų, deklaruotas 34 111 ha plotas) ir „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ (pateiktos 824 paraiškos, deklaruota 28 225 ha).

2020 m. deklaruotas įveistų miškų plotas sudaro 11 751,16 ha, iš kurių 3 236,36 ha įveista 2014–2020 m. programiniu laikotarpiu, o 8 514,8 ha įveista 2007–2013 m. programiniu laikotarpiu (2019 m. – 19 451,26 ha, iš kurių 2 804,86 ha įveista 2014–2020 m. programiniu laikotarpiu, 16 646,4 ha įveista 2007–2013 m. programiniu laikotarpiu). 2007–2013 m. laikotarpiu įveistų miškų plotai deklaracijose mažėja dėl įsipareigojimų pabaigos. 2020 m. įveistų naujų miškų plotas siekia 319,1 ha. 2020 m. buvo išmokėta 2,9 mln. Eur paramos lėšų (2014–2020 m. programiniu laikotarpiu pateiktų paraiškų įsipareigojimams įvykdyti – 1,05 mln. Eur, o 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. programiniu laikotarpiu pateiktų paraiškų įsipareigojimams įvykdyti – 1,9 mln. Eur). Įveistų miškų plotai ateityje padės sumažinti žemės ūkio veiklos lemiamą atmosferos taršą ir prisidės prie klimato kaitos švelninimo. Siekiant didinti veisiamų miškų plotus ir tikintis sulaukti didesnio pareiškėjų aktyvumo bei atsižvelgiant į besikeičiančias rinkos kainas, 2020 m. buvo padidinti miško veisimo ir priežiūros išmokų dydžiai. 2020 m. gauta paraiškų, kuriose numatyta įveisti mišką 543,3 ha plote.

Biodegalų gamybos plėtros programai – skatinti biodegalų gamybą, sudaryti galimybę žemės ūkio produkciją naudoti ne maisto reikmėms, mažinti priklausomybę nuo importuoto kuro ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją – buvo skirta beveik 5,2 mln. Eur.

Iki 2020 m. pabaigos paremtas tik 1 biodujų jėgainių statybos ūkio reikmėms projektas – gautos 7 paraiškos, prašoma paramos suma siekia 10,5 mln. Eur; 3 iš šių paraiškų, pagal kurias prašoma 4,8 mln. Eur paramos, jau įvertintos, o 4 paraiškos (prašoma 5,7 mln. Eur paramos) dar vertinamos. Pagrindinėmis šio rodiklio žemo įgyvendinimo priežastimis išlieka pačių projektų (biodujų jėgainių statybos) sudėtingumas ir nemažai laiko trunkantis pasiruošimas projektams, taip pat ES reglamento nuostata, nurodanti, kad parama pagal priemonę gali būti skiriama tik labai mažoms ir mažoms įmonėms.

TVP 19 Užimtumo didinimo 2014–2020 metų tarpinstitucinis veiklos planas

Planas skirtas siekti šių Užimtumo didinimo 2014–2020 metų programos tikslų: skatinti darbo vietų kūrimą ir darbo paklausą; didinti darbo jėgos kvalifikacijos atitiktį darbo rinkos reikmėms; laisvus darbo išteklius integruoti į darbo rinką ir joje išsilaikyti.

ŽŪM prisideda prie šių tikslų įgyvendinimo 4 priemonėmis:

„Plėtoti tvarią, inovatyvią ir konkurencingą akvakultūros įmonių ir žuvininkystės produktų perdirbimo įmonių veiklą“. Šiai priemonei 2020 m. buvo numatyta 5 000 tūkst. Eur asignavimų. 2020

m. sudaryta 11 paramos sutarčių, pagal kurias skirta 5 075 tūkst. Eur paramos lėšų anksčiau pateiktoms paraiškoms. Išmokėta 1 394 tūkst. Eur paramos pagal anksčiau sudarytas sutartis.

„Remti alternatyviosios veiklos kūrimą ir plėtrą kaimo vietovėse“. Šiai priemonei 2020 m. buvo numatyta 12 000 tūkst. Eur asignavimų, išmokėta 42 970 tūkst. Eur paramos lėšų

„Remti jaunuosius ūkininkus“. Šiai priemonei 2020 m. numatyta 6 000 tūkst. Eur asignavimų, o išmokėta 14 390 tūkst. Eur paramos.

„Skatinti užimtumą žvejybos ir akvakultūros regionuose“. Šiai priemonei 2020 m. numatyta 1 231 tūkst. Eur asignavimų. 2020 m. sudaryta 31 paramos sutartis, pagal kurias skirta 1 330 tūkst. Eur paramos lėšų. Išmokėta 635 tūkst. Eur paramos lėšų pagal anksčiau sudarytas sutartis.

TVP 21 2014–2020 m. nacionalinės plėtros programos horizontaliojo prioriteto „Regionų plėtra“ tarpinstitucinis veiklos planas

2020 m. ministerija prie tarpinstitucinio veiklos plano prisidėjo įgyvendindama priemonę – remti kaimo atnaujinimą ir plėtrą, t. y. atnaujinti mažiau kaip 1 tūkst. gyventojų turinčių miestų, miestelių ir kaimų viešąją infrastruktūrą. Šiai priemonei buvo skirta 8 400 tūkst. Eur, panaudota 7 793 tūkst. Eur. Buvo skirta parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą, į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį, vietiniams keliams (regioniniai projektai).

TVP 23 2014–2020 m. nacionalinės plėtros programos horizontaliojo prioriteto „Sveikata visiems“ tarpinstitucinis veiklos planas

2020 m. prie tarpinstitucinio veiklos plano ministerija prisidėjo įgyvendindama dvi priemones: „Skatinti vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų vartojimą vaikų ugdymo įstaigose“. Šiai priemonei buvo skirta 5,4 tūkst. Eur, panaudota 3,6 tūkst. Eur.

„Skatinti ekologišką ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų gamybą“. Šiai priemonei buvo panaudota apie 30,1 mln. Eur.

TVP 28 Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 m. programa „Lietuvos skaitmeninė darbotvarkė“

ŽŪM iniciatyva viešoji įstaiga „Plačiajuostis internetas“ projekto įgyvendinimą pradėjo 2016 m. rugsėjį ir baigė 2018 m. rudenį.

Projektas finansuotas Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai lėšomis, vykdytas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritį „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“.

Viešosios įstaigos „Plačiajuostis internetas“ įgyvendintas projektas „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai (II etapas)“ Briuselyje vykusiame konkurse „European Broadband Awards 2019“ pelnė tarptautinį apdovanojimą. Projektas įvertintas „Išlaidų mažinimo priemonės ir bendros investicijos“ nominacijoje.

Projekto įgyvendinimo metu prie esamų plačiajuosčio ryšio tinklų nutiesus daugiau nei 342 km šviesolaidinių kabelinių linijų, prijungti 400 žemės ūkio sektoriaus objektai – žemės ūkio institucijos ir organizacijos, gamybos ir perdirbimo įmonės, kaimo bendruomenės bei stambiausi žemės ūkiai. Šviesolaidinių linijų klojimo darbai vykdyti 49 savivaldybėse, esančiose kaimiškose šalies gyvenvietėse. Projekto įgyvendinimo metu sukurta infrastruktūra pasiekė apie 79 tūkst. gyventojų.

Projekto metu sukurta plačiajuosčio ryšio infrastruktūra teikiama atvira didmeninė prieiga e. ryšių operatoriams, kurie, prijungę savo prieigos infrastruktūrą (t. y. „paskutinės mylios“ tinklo segmentą), teikia naujos kartos prieigos ryšio paslaugas galutiniams vartotojams. Sukurta infrastruktūra skatina e. ryšių operatorius investuoti į „paskutinę mylią“ vietovėse, kurios iki tol rinkos dalyviams buvo ekonomiškai nepatrauklios.

TVP 37 Vystomojo bendradarbiavimo tarpinstitucinis veiklos planas

ŽŪM atstovai dalyvavo įvairiuose susitikimuose ir posėdžiuose su Ukrainos, Moldovos, Azerbaidžano valstybių atstovais (4 tūkst. Eur).

2020 m. ŽŪM sumokėtas JT Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) narystės mokestis: 192,2 tūkst. JAV dolerių ir 133,6 tūkst. Eur (iš viso 308 tūkst. Eur).

2020 m. VAT sumokėti mokesčiai:

Tarptautinėje sėklų tyrimo asociacijoje (ISTA) – 10 tūkst. Eur;

Europos ir Viduržemio jūros baseino šalių augalų apsaugos organizacijoje (EPPO) – 25,3 tūkst. Eur;

Tarptautinės ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Žolių ir ankštinių augalų, kryžmažiedžių ir kitų aliejinių pluoštinių augalų bei javų sėklos schemose –3 tūkst. Eur.

TVP 39 Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos įgyvendinimo 2019–2021 metų tarpinstitucinis veiklos planas

ŽŪM atsakinga už trijų Plano priemonių įgyvendinimą.

Pagal 1.1.1 priemonę „Remti nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) įgyvendinamų ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, turiningo laisvalaikio užimtumo atostogų metu projektus, naudojant ES investicinių fondų (toliau – ESF) lėšas, ir sukurti mechanizmą finansavimui tęsti, pasibaigus finansavimo iš ESF laikotarpiui“ Plane buvo numatyta 2020 m. skirti 500 tūkst. Eur asignavimų. 2020 m. prisidedant prie šio Plano priemonės įgyvendinimo pagal KPP priemonę „LEADER programa“, buvo finansuoti 23 vietos projektai, kuriems įgyvendinti skirta 345 tūkst. Eur paramos suma. Per 2018–2020 m. laikotarpį iš viso buvo finansuoti 96 vietos projektai, kuriems įgyvendinti skirta 1 325 tūkst. Eur paramos suma. Pagal šią priemonę rodiklis pasiektas 69 proc. dėl COVID-19 pandemijos, kadangi dalis priemonių, įgyvendinamų pagal kaimo vietovių ir dvisektores vietos plėtros strategijas, skirtų šioms veikloms finansuoti, buvo nukeltos vėlesniam laikui dėl galimos rizikos infekcijai plisti ir apribojimų, taikomų susibūrimams.

Pagal 3.3.1 priemonę „Remti projektus, kuriais kuriamos senyvo amžiaus žmonių priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos kaimo vietovėse“ Plane buvo numatyta 2020 m. skirti 500 tūkst. Eur asignavimų. 2020 m. prisidedant prie šio Plano priemonės įgyvendinimo pagal KPP priemonę „LEADER programa“, buvo finansuoti 8 vietos projektai, kuriems įgyvendinti skirta 480 tūkst. Eur paramos suma. Per 2018–2020 m. laikotarpį finansuota 17 vietos projektų, kuriems įgyvendinti skirta 1 376 tūkst. Eur paramos. Pagal šią priemonę rodiklis pasiektas 96 proc. Tiksliau suplanuoti rodiklio nėra galimybių, kadangi vietos projektai inicijuojami pagal kaimo vietovių ir dvisektores vietos plėtros strategijas, įgyvendinamas vadovaujantis principu „iniciatyva iš apačios į viršų“, tad vietos projektų turinį ir temas planuoja bendruomeninės organizacijos, kitos NVO.

Pagal 3.4.2 priemonę „Remti jaunimo, su jaunimu dirbančių organizacijų ir bendruomenių projektus, skirtus vyresnio amžiaus žmonėms kaimiškiose vietovėse“ Plane buvo numatyta 2020 m. skirti 300 tūkst. Eur asignavimų. 2020 m. prisidedant prie šio Plano priemonės įgyvendinimo pagal KPP priemonę „LEADER programa“, buvo finansuota 15 vietos projektų, kuriems įgyvendinti skirta 155 tūkst. Eur paramos suma. Pagal šią priemonę rodiklis pasiektas beveik 52 proc. Vietos projektai inicijuojami pagal kaimo vietovių ir dvisektores vietos plėtros strategijas, įgyvendinamas vadovaujantis principu „iniciatyva iš apačios į viršų“, tad vietos projektų turinį ir temas planuoja bendruomeninės organizacijos, kitos NVO; šio rodiklio fizinis rezultatyvumas yra nemažas, tačiau finansinis rezultatyvumas nepasiektas, nes vietos projektuose pasirinktos „minkštos“ veiklos, tokios kaip: senjorų lankymas, renginių jiems organizavimas ir pan. Tik keli vietos projektai yra susiję su senjorų priežiūrai skirtos infrastruktūros kūrimu ar gerinimu.

TVP 49 Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 m. programos įgyvendinimo 2020–2022 m. tarpinstitucinis veiklos planas

ŽŪM nuo 2020-11-04 atsakinga už 1.1.4 priemonės „Tobulinti esamą valstybės ar savivaldybės nekilnojamojo turto pardavimo ir pagal tokį sandorį įgyjamos teisės į valstybinės žemės sklypą realizavimo tvarką, kad būtų užkirstas kelias formaliais pagrindais įgyti teisę į valstybinės žemės sklypą ir jame vykdyti su pirmine paskirtimi ar naudojimo būdu nesusijusią veiklą, kad parduodamo nekilnojamojo turto kaina ir (ar) jam eksploatuoti skirto žemės sklypo nuomos arba pardavimo kaina būtų nustatoma atsižvelgiant į nekilnojamojo turto plėtros potencialą“ įgyvendinimą. Šiai priemonei įgyvendinti Antikorupcinės programos įgyvendinimo priemonių plane 2020–2021 m. (žemės ūkio ministro 2020 m. vasario 5 d. įsakymas Nr. 3D-71 „Dėl Žemės ūkio ministerijos 2020–2025 metų antikorupcinės programos patvirtinimo“) numatyta pakeisti / parengti šiuos teisės aktus (projektus):

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimo Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“; žemės ūkio ministro įsakymą „Dėl Kitos paskirties valstybinės žemės sklypų, parduodamų ar išnuomojamų ne aukciono būdu, administravimo metodikos patvirtinimo“.

Kita informacija

Žemės ūkio ministro valdymo srities Valstybės valdomų įmonių ir viešųjų įstaigų 2020 m. planuoti ir pasiekti rodikliai pateikiama ataskaitos 1 priede (pridedama).

Žemės ūkio ministerija koordinuoja Nacionalinės 2014–2020 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros ir Tautinio paveldo apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 m. programų įgyvendinimą. Informacija apie nurodytų tarpinstitucinių programų įgyvendinimą pateikiama ataskaitos 2 ir 3 prieduose (pridedama).

PRIDEDAMA. 11 lapų.

VALSTYBĖS VALDOMŲ ĮMONIŲ PLANUOJAMI PASIEKTI PAGRINDINIAI VEIKLOS RODIKLIAI

1 lentelė. Valstybės valdomų įmonių planuojami pasiekti pagrindiniai veiklos rodikliai

Eil. Nr.	Valstybės valdomos įmonės pavadinimas*	Rodiklio pavadinimas	2020 m. rodiklių reikšmės	
			Planas	Faktas
1.	UAB „Šilutės polderiai“	Nuosavo kapitalo grąža, proc.	5,9	23
2.	AB „Jonavos grūdai“	Nuosavo kapitalo grąža, proc.	2,46	6,8
3.	UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas	Grynasis pelningumas, proc.	2,7	21,2 ¹
		Įvykdytų garantinių išsipareigojimų kredito įstaigoms bei finansinės nuomos (lizingo) bendrovėms ir suteiktų garantijų santykis, proc.	≤ 5	1,3
		Suteiktos finansinės paslaugos žemės ūkio veiklos subjektams, naudojantis finansinėmis priemonėmis, žemės ūkio subjektų skaičius	70	760 ²
4.	UAB „Genetiniai išteklių“	Nuosavo kapitalo grąža, proc.	0,1	2,2
		Iš kiekvienos apsiėriavusios ėriavedės gauti ne mažiau kaip 1,3 ėriuko	1,32	1,33
		Penėjimui atrinktų avinukų skaičius, vnt.	100	116
5.	UAB „Panevėžio veislininkystė“	Nuosavo kapitalo grąža, proc.	6,31	13,27
6.	UAB „Lietuvos žirgynas“	Grynasis pelningumas, proc.	0,17	-20,41 ³
		Bendrovėje veisiamų ir auginamų genetinių išteklių programos lietuviškų veislių arklų skaičius, vnt.	537	537
		Išlaikyti <i>ex situ</i> reproduktorių spermą, šiaudelių vnt.	18772	18772
7.	AB „Lietuvos veislininkystė“	Nuosavo kapitalo grąža, proc.	5,2	8,6
		Bulių spermos gamyba, tūkst. dozių	140	72,9 ⁴
		Isigyti aukštos veislės buliukų, vnt.	10	23
8.	UAB „Šilutės veislininkystė“	Nuosavo kapitalo grąža, proc.	1,28	-41,1 ⁵
		Mėsinių veislių bulių vertinimo pagal palikuonių penėjimosi ir mėsines savybes vertinimas ir genetinės informacijos viešinimas, vnt.	12	12
9.		Nuosavo kapitalo grąža, proc.	3,1	6,0

¹ Atsižvelgiant į COVID-19 ligos sukeltą situaciją ir siekiant užtikrinti pakankamą žemės ūkio ir žuvininkystės veikla užsiimančių ūkio subjektų likvidumą bei veiklos tęstinumą, bendrovei buvo pavesta įgyvendinti skatinamąją finansinę priemonę. Taip pat bendrovė pradėjo administruoti finansinę priemonę „Paskolos nukentėjusiems nuo klimatinės reiškinys“ ir paskoloms skirta 2,1 mln. Eur. Šių finansinių priemonių įgyvendinimui valdymo išlaidoms buvo skirta 134 tūkst. Eur. Taip pat bendrovei buvo skirtas 38 tūkst. Eur finansavimas už valstybės pagalbos priemonių (garantinių įmokų ir palūkanų kompensavimo) administravimą. Lėšos, skirtos finansinių priemonių ir valstybės pagalbos priemonių administravimui sumažino Bendrovės išlaidas ir todėl padidino grynąjį pelningumą.

² Suteiktų žemės ūkio veiklos subjektų, pasinaudojančių finansinėmis priemonėmis, skaičius žymiai padidėjo, nes paskoloms likvidumui užtikrinti papildomai buvo skirta 134 mln. Eur. Investavimo strategijoje buvo numatyta, kad paskolomis pasinaudos apie 900 ūkio subjektų. Dalis lėšų (44 mln. Eur) bus išskolinta 2021 m.

³ Bendrovės 2020 m. rezultatas yra neigiamas –150 tūkst. Eur.

⁴ Atsižvelgiant į LR Vyriausybės nutarimus, ŽŪM raštus dėl COVID-19, AB „Lietuvos veislininkystė“ numatė priemones, kuriomis buvo sumažinta rizika dėl COVID-19. Viena iš priemonių – priverstinis bulių spermos gamybos stabdymas; dėl šios priežasties neįvykdytas 2020 m. bulių spermos gamybos planas.

⁵ Bendrovės 2020 m., nuostolį lėmė labai didelė sukaupta gyvulių savikaina 2019 m. pabaigoje. Taip pat įtakos turėjo įvestas karantino režimas šalyje, nes bendrovė neturėjo galimybės parduoti gyvulių ir nusipirkti naujų; negautas iš LMGAGA sutartas kiekis mėšinių bulių individualiam vertinimui.

Eil. Nr.	Valstybės valdomos įmonės pavadinimas*	Rodiklio pavadinimas	2020 m. rodiklių reikšmės	
			Planas	Faktas
	UAB „Pieno tyrimai“	Pardavimo apimtis 1 vidutiniam sąlyginiam darbuotojui, tūkst. Eur	24,2	27,0
		Atliktų įprastinių pieno tyrimų skaičius, tūkst. vnt.	3 221	3 258,5
10.	AB „Kiaulių veislininkystė“	Grynasis pelningumas, proc.	2,2	3,99
		Kontroliuojamų veislinių kiaulių skaičius, vnt.	40 150	45924
		Paršavedės įvertinimas pagal palikuonių penėjimosi ir mėšines savybes, įvertintų paršavedžių skaičius, vnt.	180	244
11.	VĮ Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras „GIS-Centras“	GRPK rinkinio užsakymų skaičius, vnt.	900	951
		LitPOS naudotojams suteiktų paslaugų skaičius, mln.	0,86	0,94
		Suteiktų LEI portalo paslaugų skaičius, mln. per metus	3,4	3,7
12.	VĮ Valstybės žemės fondas	Komerciniai žemėtvarkos bei geodezijos darbai, mln. Eur	2,5	2,6
		Nuosavo kapitalo grąža, proc.	3	3,13
		Pardavimo ir paslaugų apimtis vienam įmonės darbuotojui (vidutiniam sąlyginiam darbuotojui eurai / metai) (vidutinis sąlyginis darbuotojų skaičius) eurai	9000	14230
		Fiziniais bei juridiniams asmenims vietovėje paženklintos, parengtos bei Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos teritoriniams skyriams bei VĮ Registrų centrui pateiktos žemės sklypų kadastro duomenų bylos (bylų skaičius)	1900	2919
		Metinis pardavimų grynasis pelningumas (grynojo pelno santykis su pardavimų pajamomis)	1,2	1,27
13.	VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras	Pardavimo ir paslaugų apimtis 1 vidutiniam sąlyginiam darbuotojui, tūkst. Eur	≤ 3,9	3,7 ⁶
		Naudotojų pasitenkinimas suteiktomis paslaugomis, proc.	≤ 91	97

⁶ 2020 m. pajamos sumažėjo 9 proc., palyginus su 2019 m. 2020 m. įmonė planavo uždirbti 766 tūkst. Eur pajamų, o uždirbo 674 tūkst. Eur. Palyginus pajamų uždirbimą 2020 m. su 2019 m., pajamos už arklių pasų išdavimą sumažėjo 1 proc.; pajamos už duomenų teikimą iš registrų sumažėjo 2 proc.; pajamos už galvijų pasų išdavimą sumažėjo net 6 proc.

**VIEŠŪJŲ ĮSTAIGŲ, KURIŲ SAVININKĖ YRA VALSTYBĖ, ARBA KAI VALSTYBĖ
TURI 50 PROC. IR DAUGIAU BALSŲ VISUOTINIAME DALININKŲ SUSIRINKIME,
PLANUOJAMI PASIEKTI PAGRINDINIAI VEIKLOS RODIKLIAI**

2 lentelė. Viešųjų įstaigų, kurių savininkė yra valstybė, arba kai valstybė turi 50 proc. ir daugiau balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, planuojami pasiekti pagrindiniai veiklos rodikliai

Eil. Nr.	Viešosios įstaigos pavadinimas	Strateginis tikslas arba programos tikslas	Rodiklio pavadinimas, mato vnt.	2020 m. rodiklių reikšmės	
				Planas	Faktas
1.	VšĮ „Ekoagros“	Išlaikyti teikiamų paslaugų kokybę	Klientų, patenkintų įstaigos veikla, skaičiaus išlaikymas. Įstaigos veikla patenkintų klientų, proc.	≤ 90	99
		Pareiškėjų skaičiaus Lietuvoje išlaikymas ir naujų pritraukimas	Renginiai pareiškėjams, vnt.	≤ 20	16 ⁷
2.	VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra	Skatinti žemės ūkio ir maisto produktų eksportą tarptautinėse rinkose	Tarptautinių parodų, kuriose organizuojamas Lietuvos žemės ūkio ir maisto pramonės pristatymas ir verslo misijų skaičius, vnt.	7	3 ⁸
		Efektyvus žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo priemonių vykdymas	Pieno ir pieno gaminių bei vaisių ir daržovių vartojimo skatinimas vaikų ugdymo įstaigose – paramos gavėjų skaičius, vnt.	220 000	233 273
		Didinti žemės, maisto ir miškų ūkio konkurencingumą, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės kaime gerinimui, puoselėti esamas gamtines, žmogiškąsias ir kitas vertybes	Eksporto ir importo licencijų sistemos administravimas – gautų ir suadministruotų paraiškų kiekis, proc.	100	100
		Didinti žemės, maisto ir miškų ūkio konkurencingumą, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės kaime gerinimui, puoselėti esamas gamtines, žmogiškąsias ir kitas vertybes	Žemės ūkio ir kaimo plėtros dalyvių, teigiamai įvertinusių mokymo naudą, dalis, proc. Į mokymo procesą įdiegta naujų ir atnaujintų formaliojo ir neformaliojo tęstinio profesinio mokymo programų, vnt.	87	90,5
				15	20

⁷ Nepasiekta dėl renginiams taikytų ribojimų, susijusių su COVID-19. Įstaiga prisitaikė prie situacijos ir rengė nuotolinius renginius, tačiau jų poreikis yra mažesnis. Pareiškėjai (kurių didžioji dalis yra ūkininkai, kaimo gyventojai) pageidauja gyvų renginių su įstaigos atstovais savo regione, o nuotoliniuose dalyvauti dar ne visi turi pakankamai techninių galimybių ir kompetencijų.

⁸ Dėl pasaulinės COVID-19 pandemijos ir jos keliamų grėsmių, tarptautinės parodos kitose rinkose organizatorių sprendimu buvo atšauktos arba perkeltos į 2021 m.

NACIONALINĖS 2014–2020 METŲ GYVULININKYSTĖS SEKTORIAUS PLĖTROS PROGRAMOS 2020 METŲ ATASKAITA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162 patvirtinta Nacionalinė 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programa (toliau – Programa), kurioje nustatyti gyvulininkystės sektoriaus plėtros tikslai ir uždaviniai. Programos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymais patvirtinti veiksmų planai (2014 m. balandžio 14 d. įsakymas Nr. 3D-216 ir 2017 m. birželio 6 d. įsakymas Nr. 3D-387).

Programos įgyvendinimą koordinuoja ŽŪM. Įgyvendinant Programą, dalyvauja ŽŪM, jos reguliavimo srities ir kitos su gyvulininkyste susijusios institucijos, kitos ministerijos, įstaigos, valstybės įmonės.

Programos strateginis tikslas – stiprinti į vidaus ir užsienio rinką orientuotą konkurencingą gyvulininkystės sektorių, ūkinių gyvūnų augintojams užtikrinanti pajamas, o vartotojams – geros kokybės produktus, kriterijaus.

1 lentelė. Programos įgyvendinimo rezultatai

Eil. Nr.	Tikslų, uždavinių ir vertinimo kriterijų pavadinimai, mato vienetai	Metinis planas*	Įvykdyta	Įvykdymas procentas
	Programos strateginis tikslas – stiprinti į vidaus ir užsienio rinką orientuotą konkurencingą gyvulininkystės sektorių, ūkinių gyvūnų augintojams užtikrinanti pajamas, o vartotojams – geros kokybės produktus			
	Visuomenės dalis, kuri renkasi lietuviškus gyvulininkystės produktus, procentais (nustatoma apklausos būdu), procentai	95	0 ¹	0 proc.
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – mėsa, procentai	57	61	107 proc.
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – pieno produktai, procentai	86	63 ²	73 proc.
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – kiaušiniai, procentai	91	38,8 ³	43 proc.
1.	Tikslas – didinti ūkinių gyvūnų skaičių ir plėsti gyvulininkystės produkcijos gamybą, drauge užtikrinti aplinkos apsaugą			
	Bendroji gyvulininkystės produkcija, mlrd. Eur	1,10	0,87 ⁴	79 proc.
	Ūkinių gyvūnų skaičiaus didėjimas, palyginti su 2012 metais, procentais: ⁵			
	mėsinių veislių galvijų (ir mišrūnų)	15	+82	182 proc.
	pieninių veislių galvijų	15	-25	75 proc.
	arklių	7	-5	95 proc.
	kiaulių	20	+8	108 proc.
	avių	20	+68	168 proc.
	ožkų	15	+76	176 proc.
	paukščių (vištos)	15	+23	123 proc.
	triušių	10	-56	44 proc.

¹ 2020 m. nebuvo atliekama apklausa.

² Planuota reikšmė nepasiekta. Tam įtakos turėjo importuojami pieno produktai – jogurtas, sviestas, fermentiniai sūriai bei geriamas pienas.

³ Rodiklis nepasiekta, nes tam įtakos turėjo išaugęs kiaušinių importas į Lietuvą.

⁴ Remiantis Statistikos departamento išankstinio vertinimo duomenimis, planuota reikšmė 2020 m. nepasiekta, nes gyvulininkystės produkcijos vertė mažėjo 2,9 proc. Tam įtakos turėjo 2,1 proc. sumažėjusios gyvulininkystės produkcijos supirkimo kainos, iš jų labiausiai smuko paukščių (4,1 proc.), kiaulių (2,9 proc.) bei pieno (1,9 proc.) supirkimo kainos. Gyvulininkystės produkcijos apimtis sumažėjo 0,8 proc., nes buvo mažiau išauginta paukščių (2,5 proc.) bei mažiau primelžta pieno (2 proc.).

⁵ Viršyta mėsinių galvijų, avių ir ožkų skaičiaus didėjimo planuota reikšmė, nes tam įtakos turėjo susietosios paramos teikimas už mėsinių veislių galvijus, mėsines avis ir pienines ožkas bei parama už veislinių ūkinių gyvūnų įsigijimą; pieninių veislių galvijų skaičiaus mažėjimui įtakos turėjo žemos gyvulininkystės produkcijos supirkimo kainos, dėl ko kai kurie gyvulių laikytojai atsisakė pieninių veislių galvijų auginimo; bičių šeimų skaičiaus didėjimui įtaką turėjo bitininkystės sektoriuje teikiama parama, kasmet sulaukianti vis didesnio susidomėjimo.

Eil. Nr.	Tikslų, uždavinių ir vertinimo kriterijų pavadinimai, mato vienetai	Metinis planas*	Ivykdyta	Ivykdymas procentas
	bičių šeimų, vnt.	15	+43	143 proc.
1.1.	Uždavinys: Palaikyti ūkinių gyvūnų augintojų pajamas – daugiausia savanoriškosios susietosios paramos ir papildomą nacionalinę paramą skirti gyvulininkystės sektoriui			
	Ūkinių gyvūnų, už kuriuos mokamos išmokos pagal specialiąją paramos schemą, skaičius, tūkst. vnt.	170	397 ⁶	2,3 kart.
	Gyvulininkystės ūkių, gaunančių paramą iš papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų lėšų, vienetai	95 500	42 793 ⁷	45 proc.
1.2.	Uždavinys: Didinti gyvulininkystės ūkių konkurencingumą – užtikrinti didžiausią investicinės paramos gyvulininkystės sektoriaus projektams įgyvendinti intensyvumą			
	Gyvulininkystės ūkių, kurie, gavę paramą, įdiegė naujas technologijas, dalis (iš visų gavusių paramą ūkių), procentai	60	97 ⁸	162 proc.
	Gyvulininkystės plėtrai skirtų projektų, kuriems suteikti kreditai su uždarosios akcinės bendrovės Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija ir kompensuota dalis garantinio užmokesčio, skaičius, vienetai	170	156	92 proc.
1.3.	Uždavinys: Užtikrinti gyvulininkystės ūkių, pagal teisės aktus negalinčių įsigyti daugiau žemės, veiklos tęstinumą ir plėtrą, žemės valdų struktūrų gerinimą – suteikti jiems pirmenybę nuomotis valstybinę žemę			
	Sudaryta ilgalaikių išpirktos žemės nuomos sutarčių su gyvulininkystės ūkiais, kurie patys negali žemės įsigyti dėl įstatymuose nustatyto įsigyjamoms žemės ploto ribojimo, vienetai	10	0 ⁹	0
1.4.	Uždavinys: Skatinti gyvulininkystės produkcijos gamybą ir eksportą			
	Išskirtinės kokybės gyvulininkystės produktų gamintojų dalis (iš visų išskirtinės kokybės produktų gamintojų), procentai	40	25,9 ¹⁰	65 proc.
	Ekologinės gamybos ūkiuose sertifikuotų gyvulių skaičiaus padidėjimas, procentai	3	-0,8	96 proc.
	Tarptautinių parodų, kuriose dalyvauja Lietuvos gyvulininkystės produktų gamintojai (kasmet), vienetai	7	3 ¹¹	43 proc.
1.5.	Uždavinys: Plėtoti gyvulininkystės sektoriaus kooperaciją			
	Pripažintos gyvulininkystės produkcijos gamintojų grupės, vienetai	3	1 ¹²	33 proc.
	Uždavinys: Skatinti technologinių procesų, susijusių su aplinkos apsauga, optimizavimą			
	Pastatyta biodujų jėgainių gyvulininkystės ūkiuose, vienetai	8	0 ¹³	0
	Mokymo renginių, informacinių kampanijų efektyvaus mėšlo ir srutų, susidarančių nuotekų tvarkymo, optimalaus ūkininkavimo vandensaugos tikslams pasiekti skirtinguose upių baseinuose klausimais, vienetai	98	31 ¹⁴	32 proc.
2.	Tikslas – diegti gyvulininkystės ūkiuose naujausias technologijas, mokslo laimėjimus, užtikrinti aukštos kvalifikacijos gyvulininkystės ūkiui būtinų specialistų rengimą			
	Vykdomų gyvulininkystės srities inovacinės praktikos sklaidos projektų (iš visų žemės ūkio inovacinės praktikos sklaidos projektų) dalis, procentai	45	24 ¹⁵	53 proc.
2.1.	Uždavinys: Plėtoti gyvulininkystės srities mokslinius tyrimus ir eksperimentinę veiklą			
	Finansuotų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros, taikomųjų mokslinių tyrimų projektų, vienetai	17	4 ¹⁶	24 proc.

⁶ Du kartus viršytai rodiklio reikšmei įtakos turėjo teikiama parama mėšiniams galvijams, mėšinėms avims, mėšai auginamų pieninių veislių buliams ir pieninėms ožkoms.

⁷ Rodiklis nepasiektas, nes mažėja ūkių, laikančių gyvulius, ūkiai stambėja. Gyvulininkystės ūkių, gaunančių paramą iš papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų lėšų, vienetais buvo – 42 793 ūkiai.

⁸ Planas viršytas, nes ūkininkai labai aktyviai diegia naujas technologijas gyvulininkystės ūkiuose. 2020 metais paramos lėšos mokėtos 2 312 gyvulininkystės ūkiams, iš jų 2 253 ūkiuose įdiegtos naujos technologijos.

⁹ Planas neįgyvendintas, nes nė viena įmonė nepareikšė pageidavimo / poreikio. Be to, nuo 2014-05-01 pasikeitė teisinis reglamentavimas, įtvirtinta galimybė gyvulininkystės ūkiams, laikantiems daugiau kaip 500 SG, įsigyti daugiau nei 500 ha žemės. Šis pakeitimas taip pat galėjo sąlygoti poreikio nebuvimą valstybei išpirkti sklypus, vėliau nuomotinus gyvulininkystės ūkiams.

¹⁰ Planuota reikšmė nepasiekta, nes 2020 m. pagal Nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų bičių produktų ir jų mišinių specifikaciją buvo sertifikuoti 94 pareiškėjai.

¹¹ 2020 m. vyko tik trys tarptautinės parodos (Žalioji savaitė, Biofach, Gulfood), kuriose galėjo dalyvauti gyvulininkystės produktų gamintojai. Likusios parodos dėl COVID-19 pandemijos buvo atšauktos.

¹² 2020 m. nebuvo pripažinta gyvulininkystės produkcijos gamintojų grupių. 2019 m. gyvulininkystės sektoriuje paramos gavėju patvirtinta 1 gamintojų grupė, kuriai numatyta skirti 0,500 mln. Eur paramą. Projektas dar nebaigtas įgyvendinti, lėšos mokamos 5 m.

¹³ 2020 m. nebuvo gauta paramos paraiškų biodujų jėgainių statybai.

¹⁴ Organizuoti profesiniai mokymai šiomis temomis – Kompleksinės paramos reikalavimai (valdymo reikalavimai) – 11 mokymų, Aplinkosauga ir tręšimo planavimas – 20 mokymų.

¹⁵ 2020 m. finansuoti 58 inovacinės praktikos sklaidos projektai, iš jų gyvulininkystės – 14.

¹⁶ 2020 m. buvo suformuotas mažesnis poreikis mokslinių tyrimų ir taikomiesiems darbams vykdyti.

Eil. Nr.	Tikslų, uždavinių ir vertinimo kriterijų pavadinimai, mato vienetai	Metinis planas*	Ivykdyta	Ivykdymas procentas
	Gyvulininkystės šakos eksperimentinių, mokomųjų ir bandymų ūkių infrastruktūros atnaujinimo projektų, vienetai	5	0 ¹⁷	0 proc.
	Ūkiuose vykdomų gyvulininkystės šakos parodomųjų bandymų, vienetai	30	27	90 proc.
2.2.	Uždavinys: Aprūpinti gyvulininkystės ūkius kvalifikuotais specialistais			
	valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso gyvulininkystės studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais	50	51	102 proc.
	valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso agronomijos studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais	50	45	90 proc.
2.3.	Uždavinys: Skatinti vaikų ir jaunimo susidomėjimą gyvulininkystės sektoriumi			
	Vaikų ir jaunimo, dalyvavusių gyvulininkystės edukaciniuose renginiuose, skaičius	700	2 377 ¹⁸	3,4 kart.
3.	Tikslas – tobulinti ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemą, didinti veislinių ūkinių gyvūnų skaičių, saugoti ūkinių gyvūnų genetinius išteklius			
	Veislinių ūkinių gyvūnų (galvijų, arklių, kiaulių, avių, ožkų) dalis (iš visų ūkinių gyvūnų), procentais	28	27	96 proc.
3.1.	Uždavinys: Stiprinti ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemą			
	Kontroliuotų per metus veislinių ūkinių gyvūnų, tūkst. vnt.	296	360 ¹⁹	122 proc.
	Veislinių ūkinių gyvūnų, išrašytų į kilmės knygas, tūkst. vnt.	77	174 ²⁰	2,3 kart.
	Kontroliuojamų karvių produktyvumo (iš karvės primelžto pieno) didėjimas per metus, kilogramai	55	404 ²¹	7,3 kart.
	Surengtų kasmetinių veislinių ūkinių gyvūnų parodų, forumų, konferencijų, vienetai	3	3	100 proc.
3.2.	Uždavinys: Užtikrinti ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimą			
	Sukomplektuotų per metus selekcinį branduolių, vienetais	13	21 ²²	162 proc.
4.	Tikslas – užtikrinti gyvūnų gerovę ir sveikatingumą			
	Galvijų bandų, dalyvaujančių įgyvendinant šalies sveikos bandos statuso programą (bandos, neužsikrėtusios tuberkulioze, leukoze, brucelioze), procentais	99,8	96,7	97 proc.
4.1.	Uždavinys: Užtikrinti tinkamą užkrečiamųjų ligų prevenciją, įgyvendinti ūkinių gyvūnų ligų stebėsenos programas			
	Lietuvos teritorija, apsaugota nuo ypač pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų, procentais	100	99	99 proc.
	Utilizuota per metus šalutinių gyvūninių produktų, tūkst. tonų	12	8 ²³	66,7 proc.

* 2020 m. vertinimo kriterijų siektinos reikšmės apskaičiuotos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162 nustatytas 2014, 2017 ir 2020 m. vertinimo kriterijų reikšmes.

¹⁷ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse nebuvo nustatyta išskirtinių sąlygų šiems ūkiams – finansuojami visi projektai, atitinkantys bendrus nustatytus tinkamumo ir atrankos kriterijus.

¹⁸ Planas viršytas, nes 2013 m. planuojant vertinimo kriterijaus reikšmes, dar nebuvo patvirtinta Šviečiamoji gyvulininkystės programa. Pradėjus programos įgyvendinimą, kilo didelis susidomėjimas ir per 2020 m. programos įgyvendinime dalyvavo 40 švietimo įstaigų, programoje dalyvavo 2 377 dalyviai.

¹⁹ 2020 metais gyvūnų veisimo organizacijos į kilmės knygas išrašė daugiau veislinių ūkinių gyvūnų.

²⁰ Reikšmė 2020 m. viršyta, nes Lietuvos žaliųjų ir Lietuvos juodmargių galvijų veisimo programos nebuvo patvirtintos; buvo patvirtintos naujos holšteinų ir žalmargių holšteinų veisimo programos, į šių veislių kilmės knygas buvo perrašyta daug galvijų ir senųjų kilmės knygų, todėl pakilo bendras kilmės knygose esančių gyvūnų skaičius.

²¹ Planuota reikšmė viršyta, nes pieninės galvijininkystės srityje ūkiai intensyviai vykdo selekciją produktyvumo požymių didėjimo linkme.

²² Rodiklis viršytas, nes įvertinus užkrečiamųjų ligų, stichinių nelaimių rizikas, stengiamasi selekcinis branduolius turėti keliose vietose, todėl buvo pradėti formuoti 2 papildomi Lietuvos baltųjų ir vietinių kiaulių selekciniai branduoliai AB „Kiaulių veislininkystė“.

²³ Rodiklio reikšmė nepasiekta, nes nugaišusių ūkinių gyvūnų skaičius sumažėjo, sumažėjus laikomų ūkinių gyvūnų skaičiui Lietuvoje. Per 2020 m. pašalinta ir sunaikinta 8 030,29 t I ir II kategorijų šalutinių gyvūninių produktų.

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ APSAUGOS, JŲ RINKOS IR AMATŲ PLĖTROS 2012–2020 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO 2020 M. ATASKAITA

Tautinio paveldo produktų valstybinė apsauga vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymu, o apsauga užtikrinama įgyvendinant Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 m. programą. Tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą užtikrina LR Vyriausybė, ŽŪM ir VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra (toliau – KVIRPA), savivaldybių institucijos. Tokiu būdu, suvokiant kaimo vietovių svarbą išsaugant daugialypį Europos gamtos ir kultūros paveldą bei kraštovaizdį, investuojama į kaimo regionų tapatumo išlaikymą, sudaromos prielaidos kaimo vietovių patrauklumui didinti.

Lietuvoje ratifikuotoje UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijoje nematerialus kultūros paveldas apibrėžiamas kaip „ilgainiui nusistovėjusi veikla, vaizdai, išraiškos formos, žinios, įgūdžiai, taip pat su jais susijusios priemonės, objektai, žmogaus veiklos produktai ir su jais susijusios kultūros erdvės, kuriuos bendruomenės, grupės ir kai kuriais atvejais pavieniai žmonės pripažįsta savo kultūros paveldo dalimi. Šį nematerialų kultūros paveldą, perduodamą iš kartos į kartą, bendruomenės ir grupės nuolat atkuria reaguodamos į savo aplinką, į sąveiką su gamta ir savo istorija, ir jis joms teikia tapatybės ir tęstinumo pojūtį, taip skatindamas pagarbą kultūrų įvairovei ir žmogaus kūrybingumui.“

Europa ieško ne panašumo tarp tautų, o savitumo. Tautinis paveldas – ideali tautos savitumo išraiškos forma. Šiandieniniame kontekste tradiciniai amatai virsta patrauklia alternatyva, vis labiau įsigalinčiai, bet vis dėlto pasitikėjimą prarandančiai vartotojiškai kultūrai. Tad visuomenė natūraliai ima itin vertinti tradicinius amatus. Juolab, kad jie gražiai dera su šiandien ypač madingomis ekologijos, natūralumo ir kitomis idėjomis. Tai savo ruožtu skatina gamintojus gaminti ir rinkai teikti būtent tokiais savybėmis pasižyminčius produktus.

Siekdama užtikrinti tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą, išsaugoti sukauptą tradicinių amatų patirtį ir tautinio paveldo produktus, kaip neatsiejamą Lietuvos etninės kultūros dalį, bei pritaikyti juos aktualiems poreikiams, ŽŪM yra sudariusi sąlygas tradiciniams amatininkams kurti, pristatyti ir populiarinti tautinio paveldo produktus. Vykdoma tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną, tęsiamas tautinio paveldo produktų, tradicinių mugių, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių amatų meistrų atestavimas ir sertifikavimas, teikiama ES ir nacionalinė parama.

Priemonių plane numatyta įgyvendinti 18 priemonių (iš jų šešių priemonių įgyvendinimui finansavimas nenumatytas) (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. Programos asignavimų panaudojimas 2020 metais (ŽŪM lėšos)

Tikslo, uždavinio ir priemonės pavadinimas	Asignavimai (Eur)		
	planuoti	panaudoti	panaudojimo proc.
Strateginis tikslas – išsaugoti ateinančioms kartoms tradicinius amatus ir užtikrinti tautinio paveldo produktų – etninės kultūros vertybių – perėmimą ir tradicijų tęstinumą			
1 Tikslas – plėtoti valstybės pagalbą, skatinančią tautinio paveldo produktų išsaugojimą, kūrimą ir realizavimą			
1.1. Uždavinys – tęsti tautinio paveldo produktų sertifikavimo procesą			
Priemonė – tautinio paveldo produktų vertinimas, išvadų pateikimas ir patikrų atitikimas	5 000	5 450	110
Priemonė – fizinių ir juridinių asmenų, kurių gaminiai pripažinti A kategorijos tautinio paveldo produktais, sertifikavimo išlaidų kompensavimas	6 000	971	16,2
1.2. Uždavinys – sudaryti sąlygas teikti valstybės ir Europos Sąjungos paramą fiziniams ir juridiniams asmenims, kurių gaminiai pripažinti tautinio paveldo produktais			

Tikslo, uždavinio ir priemonės pavadinimas	Asignavimai (Eur)		
	planuoti	panaudoti	panaudojimo proc.
Priemonė – parama tradicinių amatininkų ir tautinio paveldo veiklos subjektų projektams įgyvendinti	104 000	137 942	132 ¹
1.3. Uždavinys – skatinti tradicinių amatų centrų kūrimą Lietuvoje (ypač Vidurio Lietuvoje ir Vilniaus regione), užtikrinti tradicinių amatų centrų veiklą			
Priemonė – parama tradicinių amatų centrų plėtrai	200 000	48 836	25 ²
2 Tikslas – išplėtoti ir koordinuoti tradicinių amatų mokymo sistemą			
2.2. Uždavinys – užtikrinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo, vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymus			
Priemonė – tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo neformaliojo švietimo programos rengimas ir mokymų organizavimas	6 840	250	4 ³
2.4. Uždavinys – vykdyti mokslinius tyrimus ir tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną			
Priemonė – tradicinių amatų, tradicinių amatų centrų plėtros analizė	10 000	10 884 ⁴	109
3. Tikslas – formuoti patrauklų tautinio paveldo produktų įvairių šalyje ir užsienyje			
3.1. Uždavinys – populiarinti tautinio paveldo produktus ir tradicines paslaugas			
Priemonė – leidinių, pristatančių tautinio paveldo produktus šalyje ir užsienyje, finansavimas	12 000	4 164	35 ⁵
Priemonė – parama tautinio paveldo produktams pristatyti nacionalinėse ir tarptautinėse turizmo, žemės ir maisto ūkio specializuotose parodose ir mugėse	30 000	140 900 ⁶	469
Priemonė – tradicinių amatininkų ir tradicinių amatų centrų kasmetinio konkurso organizavimas	8 000	8 000	100
Priemonė – tautinio paveldo konferencijos organizavimas	16 310	0	0 ⁷
3.4. Uždavinys – tobulinti informacinį tinklalapį, skirtą tradiciniams amatams plėtoti ir tautinio paveldo produktams populiarinti			
Priemonė – tautinio paveldo interneto svetainės atnaujinimas ir priežiūra. Tautinio paveldo produktų informacinės sistemos palaikymas ir plėtojimas	1 850	1 772	96
1. Iš viso lėšų. Iš jų:	400 000	207 134	52
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	200 000	158 298	80*
1.2. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos (įskaitant bendrojo finansavimo lėšas)	200 000	48 836	25**

* Dalis valstybės biudžeto lėšų nepanaudota dėl ekstremalios situacijos ir karantino šalyje (kai kurie renginiai buvo atšaukti, veiklos negalėjo būti vykdomos, todėl pareiškėjai dalį lėšų grąžino NMA).

** ES lėšų Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos veiklos sričiai „Tradicinių amatų centrų plėtra“ skirta 2,3 mln. Eur, šiuo metu išmokėta 85 proc. (beveik 2 mln. Eur) skirų lėšų. Ankstesniais metais buvo išmokėta daug daugiau lėšų nei planuota, todėl 2020 m. buvo mokamos lėšos besibaigiantiems projektams pagal ankstesnių metų paraiškas. 2021 m. planuojamas dar vienas paraiškų rinkimas, tad planuojama išmokėti visas Programoje numatytas lėšas.

2 lentelė. Programos rodiklių pasiekimo lygis 2020 m.

Rodiklis	2020 m. planas	2020 m. reikšmė	Rezultatyvumas
Strateginis tikslas – išsaugoti ateinančioms kartoms tradicinius amatus ir užtikrinti tautinio paveldo produktų išsaugojimą, kūrimą ir realizavimą			
Naujų darbo vietų, susijusių su tradicinių amatų veikla, skaičius	100	76,5	76,5 proc.

¹ Projektams finansuoti buvo skirtos papildomos lėšos iš ŽŪM asignavimų.

² Lėšos buvo mokamos besibaigiantiems projektams pagal ankstesnių metų paraiškas. Naujų kvietimų neskelbta, nes Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos veiklos sričiai „Tradicinių amatų centrų plėtra“ lėšų likutis buvo tik apie 68 tūkst. Eur, t. y. mažiau, nei galima vieno projekto suma.

³ Mokymus /seminarus organizavo KVIRPA iš jai skirtų asignavimų, ne Programos lėšomis.

⁴ Sudaryta sutartis dėl Programos įgyvendinimo studijos, kuri yra atliekama, mokėjimas numatytas 2021 m. I ketvirtį.

⁵ Išleistas leidinys apie tautinius drabužius ir jų kūrėjus. Spausdinimo paslaugos kainavo mažiau, nei planuota.

⁶ Šios lėšos patenka į priemonės „Parama tradicinių amatininkų ir tautinio paveldo veiklos subjektų projektams įgyvendinti“ lėšų krepšelį, todėl papildomai nesumuojamos.

⁷ Konferencija negalėjo būti organizuojama dėl karantino šalyje.

Rodiklis	2020 m. planas	2020 m. reikšmė	Rezultatyvumas
		Darbo vietos: administracijai --26; tradiciniams amatininkams 50,5.	
Tautinio paveldo produktų paklausos didėjimas tarp vartotojų, procentais (nustatoma apklausos būdu)	7	12 proc.	172 proc.
1 Tikslas – plėtoti valstybės pagalbą, skatinančią tautinio paveldo produktų išsaugojimą, kūrimą ir realizavimą			
Tradicinių amatininkų, pasinaudojusių valstybės pagalbos galimybėmis, dalis, procentais	60	19,5 proc. Finansuoti 97 tradicinių amatininkų ir 3 asociacijų (51 galutinis pagalbos gavėjas) projektai ir 17 tautinio paveldo kūrėjų kompensuotos valstybės rinkliavos.	32,5 proc.
1.1. Uždavinys – tęsti tautinio paveldo produktų sertifikavimo procesą			
Gaminių, pripažintų tautinio paveldo produktais, skaičius	4000	3 272	82 proc.
Tradicinių amatininkų, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais, skaičius	800	857 amatininkai registruoti nuo programos pradžios. Šiuo metu yra 845 amatininkai.	107 proc.
1.2. Uždavinys – tobulinti teisinės prielaidas, skatinančias tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų išsaugojimą			
Tautinio paveldo veiklos sričių, kurioms teikiama valstybės pagalba, skaičius	4	4	100 proc.
Tautinio paveldo objektų, būdingų konkrečiai vietai ar etnografiniam regionui, atitikties specifikacijų parengimas	1	1	100 proc.
1.3. Uždavinys – sudaryti sąlygas teikti valstybės pagalbą ir Europos Sąjungos paramą tradiciniams amatininkams, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais			
Finansuotų projektų, susijusių su tautinio paveldo produktų plėtra	130	100	77%
1.4. Uždavinys – skatinti tradicinių amatų centrų kūrimą Lietuvoje (ypač Vidurio Lietuvoje ir Vilniaus regione), užtikrinti tradicinių amatų centrų veiklą			
Įkurtų ir tradicinių amatų veiklą plėtojančių tradicinių amatų centrų skaičius	20	20 2020 m. buvo įkurta 20 Tradicinių amatų centrų (toliau – TAC), tačiau 2020 m. vienas TAC veiklą nutraukė.	100 proc.
2 Tikslas – Išplėtoti ir koordinuoti tradicinių amatų mokymo sistemą			
Tradicinių amatininkų, kurių tradicinių amatų veiklos kvalifikacijos lygis pakilo, dalis, procentais (nustatoma apklausos būdu)	80	72 proc. 225 tradicinių amatininkų dalyvavusių apklausoje 72 proc. mano, kad jų tradicinių amatų veiklos kvalifikacijos lygis per 2012–2020 m. pakilo, 54 proc. tradicinių amatininkų bent kartą per 2012–2020 m. tobulino savo kvalifikaciją.	89 proc.
2.1. Uždavinys – tobulinti tradicinių amatininkų mokymus			
Parengtos tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo metodikos per metus	4	4	100 proc.
2.2. Uždavinys – užtikrinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo, vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymus			
Tradicinių amatininkų, dalyvavusių kvalifikacijos tobulinimo mokymuose, skaičius per metus	200	61 TAC organizuojamuose kvalifikacijos tobulinimo mokymuose dalyvavo 61 tradicinis amatininkas.	31 proc.
Organizuotų vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymų skaičius	10	8 1 suorganizavo TAC ir 7 – KVIRPA.	80 proc.
Apmokyty tradicinių amatininkų (pradedant internetinio verslo įgūdžių rinkodaros pagrindais ir baigiant tarptautinės internetinės prekybos įgyvendinimu) skaičius	50	184 2020 m. TAC organizuojuose vadybos, verslumo, rinkodaros įgūdžių tobulinimo mokymuose dalyvavo 15 tradicinių amatininkų. 169 amatininkų dalyvavo KVIRPA organizuojuose mokymuose.	3,7 karto
2.3. Uždavinys – skatinti tradicinių amatų meistrus perduoti tradicinių amatų įgūdžius jaunimui			

Rodiklis	2020 m. planas	2020 m. reikšmė	Rezultatyvumas
Tradicinių amatų meistrų, rengiančių tradicinių amatų edukacinius užsiėmimus vaikams ir jaunimui skaičius per metus	80	13 Apklausoje dalyvavo 88 tradicinių amatų meistrai, iš kurių 65 rengė edukacinius užsiėmimus vaikams 2012–2020 m. laikotarpiu; 2020 m. 13 tradicinių amatų meistrų rengė 44 edukacinius užsiėmimus.	16 proc.
Vaikų ir jaunimo, dalyvavusių tradicinių amatų edukaciniuose užsiėmimuose, skaičius per metus	500	Edukaciniuose užsiėmimuose 2020 m. dalyvavo apie 5 000 moksleivių.	10 kartų
2.4. Uždavinys – atlikti mokslinius tyrimus ir tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną			
Atliktų mokslinių tyrimų tautinio paveldo produktų išsaugojimo srityje skaičius per metus	2	1 Studija „Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 m. programos įgyvendinimo analizė, pamokos ir įžvalgos ateičiai“.	50 proc.
3 Tikslas – Formuoti patrauklų tautinio paveldo produktų įvaizdį šalyje ir užsienyje			
Tautinio paveldo produktų įvaizdžio gerėjimas tarp vartotojų, procentais (nustatoma apklausos būdu)	10	8 proc.	80 proc.
3.1 Uždavinys – populiarinti tautinio paveldo produktus ir tradicines paslaugas			
Išleistų leidinių ir vaizdinės medžiagos, populiarinančių tautinio paveldo produktus, skaičius per metus	1	1	100 proc.
Finansuotų tradicinių parodų, mugių, konferencijų ir kitų renginių skaičius per metus	10	5 2020 m. ŽŪM finansavo keturis projekto „Grok, Jurgeli 2020“ renginius (Sūduvos kaimo kapelų varžytuvės, Dzūkijos kaimo kapelų varžytuvės, Žemaitijos kaimo kapelų varžytuvės, Respublikinė 51-oji kaimo kapelų šventė) bei dalyvavimą Berlyne vykusioje parodoje „Žalioji savaitė“. Renginiuose buvo pristatomas tautinis paveldas.	50 proc.
Prekybos vietų, skirtų prekiauti tautinio paveldo produktais, skaičius per metus	10	5 5 prekybos vietos per 2020 m. Programos vykdymo laikotarpiu iš viso įrengtos 62 prekybos vietos.	50 proc.
Kasmet premijuotų tradicinių amatininkų ir tradicinių amatų centrų skaičius	2/1	2/1	100 proc.
3.2. Uždavinys – skatinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų asociacijų veiklą ir jų pateiktą projektų įgyvendinimą			
Finansuotų, susijusių su tautinio paveldo produktų populiarinimu, projektų, kuriuos pateikė asociacijos, dalis, procentais	10	21 3 projektai finansuoti ŽŪM pagal Tautinio paveldo veiklos finansavimo taisykles ir 18 projektų pagal Lietuvos kultūros tarybos programas.	2 kartus
3.3. Uždavinys – stiprinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų tarpusavio ryšius ir bendradarbiavimą su turizmo sektoriais			
Įgyvendintų bendrų projektų, populiarinančių tautinio paveldo produktus, skaičius per metus	10	27 Lietuvos kultūros tarybos programas finansuoti projektai.	2,7 kartus
3.4. Uždavinys – tobulinti informacinį tinklalapį, skirtą tradiciniams amatams plėtoti ir tautinio paveldo produktams populiarinti			
Sukurtas tradicinių amatininkų poreikius atitinkantis tinklalapis ne tik lietuvių, bet ir užsienio kalbomis	3	3	100 proc.

Šaltinis: UAB ESTEP atliktos studijos „Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 m. programos įgyvendinimo analizė, pamokos ir įžvalgos ateičiai“ duomenys

Kai kurių rodiklių planuotos reikšmės nepasiektos, nes dalis veiklų negalėjo būti vykdomos dėl karantino ir ekstremalios situacijos šalyje. Nors ne visos Programoje numatytų rodiklių reikšmės buvo pasiektos, tačiau 2012–2020 m. laikotarpiu buvo įgyvendinta daug teigiamų pokyčių. Išplėstas įstaigų, kurių veikla susijusi su tradicinių amatų apsauga ir plėtra, tinklas – įkurta 20 tradicinių amatų, iš kurių 19 aktyviai vykdo Tautinio paveldo produktų įstatyme numatytas funkcijas. Buvo įkurta 76,5

darbo vietų, susijusių su tradicinių amatų veikla, išplėstas prekybos vietų, skirtų tautinio paveldo produktais, tinklas. Šiuo laikotarpiu taip pat nuolat augo sertifikuotų tautinio paveldo produktų ir sertifikuotus tautinio paveldo produktus kuriančių tradicinių amatininkų skaičius. Sėkmingiausiai dirbusiems tradiciniams amatininkams teikiamos premijos ir stipendijos, savo veiklai įgyvendinti jie turi galimybę pasinaudoti valstybės teikiama pagalba. Aktyviai vyksta tradicinių amatų viešinimo ir populiarinimo veiklos, organizuojamos įvairios šventės, mugės ir parodos ne tik nacionaliniu, bet ir savivaldybių lygiu, leidžiami leidiniai, aktyviai organizuojami edukaciniai užsiėmimai. Informacija apie tradicinius amatus skelbiama interneto svetainėje www.tautinispaveldas.lt, įstaigų internetinėse svetainėse, „Facebook“ puslapiuose.

UAB ESTEP atliktos studijos „Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 m. programos įgyvendinimo analizė, pamokos ir išvalgos ateičiai“ apklausų duomenys rodo, kad daugelis Programos priemonių tradicinių amatininkų ir tradicinių amatų centrų yra laikomos aktualiomis ir atitinka jų poreikius. Ekspertai akcentuoja, kad svarbu ir ateityje tęsti priemonių, skirtų tradicinių amatų centrų funkcijų stiprinimui ir plėtrai, tradicinių amatų išsaugojimui, gyvendinimą.
